NR. 02
2019

GØR EN FORSKEL FOR BØRN, UNGE OG VOKSNE MED SÆRLIGE BEHOV

LIGEVÆRD

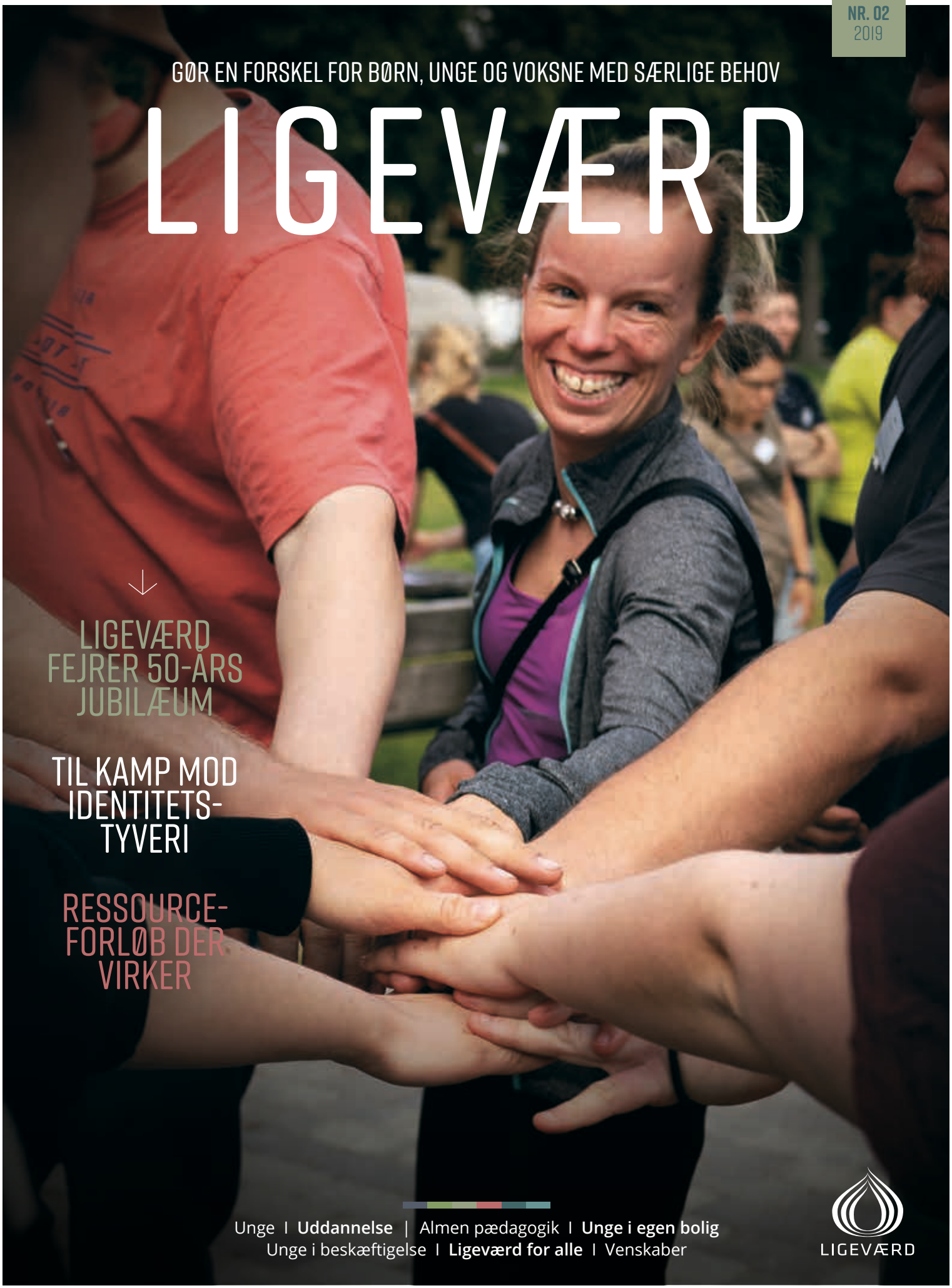

LIGEVÆRD FEJRER 50-ÅRS JUBILÆUM

TIL KAMP MOD IDENTITETS-TYVERI

RESSOURCE-FORLØB DER VIRKER

Unge I **Uddannelse** | Almen pædagogik I **Unge i egen bolig**
Unge i beskæftigelse I **Ligeværd for alle** I Venskaber

LIGEVÆRD

LIGEVÆRD

Bladet Ligeværd
udgives af Ligeværd

Ligeværd består af
Ligeværd – Forældre og Netværk (LFN)
Unge for Ligeværd (UFL)
Ligeværd – Fagligt Forum (LFF)

Redaktion
Helene Kaas
Esben L. Kullberg

Design og tryk
Mediegruppen as
Strandbygaard

Forsidefoto
Steen Kristensen

Udgivelser
Ligeværd udkommer to gange årligt.

Oplag
5500

Online
Ligeværd udgiver via mail det elektroniske Ligeværd.online ca. hver 14 dag.
Du kan tilmelde dig Ligeværd. online på www.ligevaerd.dk

Henvendelse for medlemskab af Ligeværd
ligevaerd@ligevaerd.dk eller telefonisk på 86 20 85 70

Kontakt Ligeværd
Vejlbjergvej 8A
8240 Risskov
Tlf. 86 20 85 70
ligevaerd@ligevaerd.dk
www.ligevaerd.dk

Formand
Jørn Lehmann Petersen
Tlf. 40 40 58 33
jlp@rsyd.dk

Sekretariatsleder
Esben L. Kullberg
Tlf. 86 20 85 77
esben@ligevaerd.dk

LIGEVÆRD

Følg os på de sociale medier

#FORDILIGEVÆRDIGHED KOMMERIKKEAFSIGSELV

"Historie er historie" siger man nogle gange og udtrykker på den måde, at fortiden er noget, man ikke kan ændre på og derfor heller ikke skal beskæftige sig med.

I dette blad vil du opleve, at historien fylder rigtig meget. Altså Ligeværds historie. Det gør den af flere grunde. Den umiddelbare anledning er, at Ligeværd i år fejrer 50 års jubilæum.

Den anden anledning har til gengæld et mere fremtidigt sigte. For historien er ikke blot historie. Historie er også identitet. Det, vi er i dag, er et produkt af alt det, mange mennesker har gjort gennem tiden. Menneskers engagement, holdninger og handlinger har formet og skabt Ligeværd som det er i dag. Historien er et anker og en påmindelse om, hvad vi er sat i verden for. Den minder os om kernen i de opgaver, vi skal tage på os. Den minder os om, hvorfor vi ser ud, som vi gør. Hvorfor vi er dem, vi er. Det er vigtigt. Ikke mindst i en verden som er så omskiftelig, som den vi lever i i dag.

Nogle vil mene, at det er vigtigt at have blikket stift rettet mod både nutiden og fremtiden. Og hvis vi kun interesserede os for fortiden, ville de have ret. Historien skal bruges i dag.

Historien viser os parallelle udfordringer for 50 år siden og i dag. Men den viser os også parallelle handlinger. Og måske er handlingerne det mest sigende i Ligeværds historie. De tidligste medlemmers engagement i forhold til at skabe udviklingsmuligheder lever den dag i dag. Det entreprenante løsningsperspektiv gennem historien er en væsentlig del af det, der også i dag gør Ligeværd unik. Problemerne er ikke løst. Vi står fortsat med store udfordringer, når det gælder ligeværdighed. Og på mange måder kalder vores tid på nye handlinger. Nye måder at skabe synlighed omkring børn, unge og voksne med særlige behov. Det bærer det Ligeværd, vi står med i dag, også præg af. Børn, unge og voksne med særlige behov er en helt anden og meget mere mangfoldig gruppe af mennesker end i Ligeværds start. Og udfordringerne for disse mennesker er derfor også mangfoldige. Derfor må vi i dag arbejde meget bredere politisk og samfundsmæssigt.

Vi tror på, at vi med de seneste års organisationsudviklingsarbejde i Ligeværd har været med til at sikre, at Ligeværd i fremtiden kan stå endnu stærkere som fortaler og udvikler af indsatser for børn, unge og voksne med særlige behov og deres forældre.

Jørn Lehmann
Formand for Ligeværd

INDHOLD

18

"I DAG SER VI UNGE MED HELT ANDRE OG LANGT FLERE UDFORDRINGER"

04 Lad dem få en chance! 50 år for ligeværd

08 En tur gennem Ligeværds historie

10 Karen blev ikke inviteret med

16 #LIGEVÆRDFORDI Hvordan lyder dit svar?

18 Målgruppen der blev større – og fik det dårligere...

38

20 Ud af ensomheden

24 Et uskyldigt "Hej" blev til en gæld på 400.000 kr.

28 Kampen mod identitetstyveri

30 Ligeværd var på Folkemødet i juni

32 Kørekortet gør Emil uafhængig

34 Nogle skal vente et par år ekstra, inden de er "køreklar"

INDRAG DE UNGE I VALG AF STU-FORLØB

Det mindsker frafaldet, når de unge bliver inddraget.

VI DYKKER NED I LIGEVÆRDS HISTORIE I ANLEDNING AF 50-ÅRS JUBILÆET

Ikke kun for at svælge i minderne, men fordi fortiden ofte har noget at sige til nutiden.

36 Kommuner sjusker med afgørelserne om STU

38 STU-analyse: Inddragelse af de unge giver bedre STU-forløb

41 Ressourceforløb der virker

LAD DEM FÅ EN CHANCE! 50 ÅR FOR LIGEVÆRD

Maleri af Inger Agnete Grenness, der hænger i Ligeværds sekretariat.

I anledningen af Ligeværds 50 års jubilæum, dykker vi ned i gemmerne og ser lidt på, hvordan foreningen er blevet til, og hvad der blev sagt og skrevet dengang for snart 50 år siden. Ikke blot for at svælge i minderne, men fordi fortiden ofte har noget at sige til nutiden.

AF Esben L. Kullberg | **FOTO** Arkiv

En fremsynet kvinde

Initiativet til det, der siden blev Ligeværd, blev taget af en kvinde i Snekkersten, der hed Inger Agnete Grenness. Hendes ihærdige arbejde i 1950'erne lagde grunden til arbejdet for den gruppe af borgere, der dengang blev kaldt sinker, og som vi i dag kalder borgere med særlige behov.

"Med glæde har jeg i forskellige blade læst om ministerens store interesse for evnesvage.

Jeg vover derfor at henlede opmærksomheden på sinkerne. Disse er ikke så dårlige, at de kan hjælpes gennem åndssvageforsorgen, og de er ikke så raske, at de kan klare sig i konkurrencen med normalt begavede – endsige få en læreplads, da mesteren skal betale bøde, hvis eleven ikke består svendeprøven. Sinkernes tal er meget stort. Efter en udtalelse af fru Kirsten Auken skulle der være ca. 400.000 imod ca. 45.000 åndssvage." Sådan skriver Inger Agnete Grenness til daværende socialminister Julius Bomholt i 1958.

Baggrunden for henvendelsen var det politiske arbejde, der sidst i 50'erne førte til, at åndssvageforsorgen blev lagt ind under staten. I forbindelse med det arbejde, blev det tydeligt for blandt andre Inger Agnete Grenness, at de medborgere, der på det tidspunkt blev kaldt 'sinker', ikke blev omfattet af de nye reformer.

Inger Agnete kendte til sinkernes forhold og muligheder, da hendes egen søster, Karen, var sinke. Dette forhold fik hende til at gå ind i arbejdet for at forbedre forholdene for sinkerne.

"Det fortrinlige arbejde, der gøres i mange skoler landet over med særundervisning afsluttet med erhvervsvejledning er strålende, men forekommer i nogen grad spildt, hvis der ikke udledes en fortsættelse deraf i form af optræningsforanstaltninger af forskellig art – f.eks. diverse værksteder for drenge og sy- og vævestuer for piger samt oplæring i køkken og vaskeri," skriver hun

videre. For som hun argumenterer for, så er der langt mere fokus på det, de unge ikke kan, end på det de kan: "Den psykotekniske prøve, som også bliver benyttet, vil oftest være for negativ og nedslående, da den kun siger, hvad eleven ikke kan, men intet om mulighederne i øvrigt." Med dette udsagn sætter Inger Agnete en retning for det arbejde, der kommer til at præge Ligeværds fremtid: Vi skal se de unges muligheder og fjerne de barrierer, der er, for at de kan blive en del af samfundet.

10 års lobbyarbejde rundt om spisebordet

Der skulle gå over ti år fra starten af Inger Agnete Grenness' arbejde, før hun får stiftet sin forening. I løbet af de år, der går efter hendes brev til Julius Bomholt, samler hun en række personer omkring arbejdet for sinkerne – en betegnelse som hun i øvrigt skriver, bør ændres til sent udviklede: "Efter at have beskæftiget mig med problemet i henved 12 år står det mig mere og mere klart, at en landsforening til støtte for sinkerne eller bedre: de sent udviklede må være den rigtige løsning. En sådan forening kunne bestå af forældre, hjælpeskolelærere, kuratorer, socialrådgivere, socialinspektører, læger, præster samt andre, som kunne tænkes at være interesseret i løsning af dette store samfundsproblem".

Inger Agnete var ellers blevet rådet til at lade arbejdet med en 'sinkeforsorg' ligge. Således havde psykiater Børge Tollund sagt til hende: "Lad være at flytte på den sten, De ikke kan rokke". Hertil svarer fru Grenness: "Jeg mener, at hvis der er tilstrækkeligt mange, som vil skubbe bjælker ind under stenen, skal den nok rulle." Noget tyder på, at også Børge Tolllund måtte overgive sig til Inger Agnetes brændende engagement. Han og flere andre fremtrædende fagfolk kommer i hvert fald siden hen til at stå som medunderskrivere på en invitation til det møde, der bliver afsættet for den nye forening til støtte af sent udviklede.

En ny forening bliver til

Inger Agnetes arbejdsindsats krones da 'Landsforeningen til støtte af sent udviklede' stiftes den 30. november 1969 ved et møde på Christiansborg. At mødet holdes på Christiansborg skyldes måske en anden hovedkraft, der trækkes ind i arbejdet for sent udviklede unge. Det er den radikale folketingspolitiker Kresten Helveg Petersen. Han kommer til at spille en væsentlig rolle i udviklingen af Landsforeningen og for det arbejde, der gøres i Ligeværd den dag i dag. Men inden vi kommer til ham, skal vi se lidt på landsforeningen arbejde i de første år.

Interesseorganisation med udviklingstænkning

Allerede inden den nye forening etableres har dens initiativtagere et særligt perspektiv på, hvordan man kan være med til at sikre bedre vilkår for 'de intelligenshandicappede' som Inger Agnete og tre andre personer skriver i en indkaldelse til et forberedende møde. Inger Agnete Grenness, Svend Skyum-Nielsen, Børge Tollund og Ingeborg Christiansen opstiller flere muligheder for en forenings virke:

"Det vil herigennem være muligt at yde en samlet aktiv hjælp, bl.a. ved:

- At tilrettelægge en uddannelsesform afpasset efter denne gruppes særlige forudsætninger med således, at de i videst muligt omfang vil kunne klare sig på det frie arbejdsmarked.
- At medvirke til oprettelse af beskyttede værksteder.
- At medvirke til oprettelse af mindre hjem, hvor der er behov herfor
- At medvirke til at søge eventuelle årsager til intelligensdefekter klarlagt gennem forskning."

Selvom Inger Agnete Grenness tydeligt ser behovet for, at nogen taler de sent udvikledes sag, så er det tydeligt, at den endnu ikke stiftede forening allerede fra starten lagde stor vægt, at man skulle medvirke til at de unge sent udviklede får nye muligheder for at kunne udvikle sig. I den sammenhæng var det vigtigt for initiativtagerne, at der blev arbejdet med at tilrettelægge en uddannelsesform, der passede til de unge. Dette perspektiv kom til at præge foreningens arbejde i fremtiden.

Uddannelse og udvikling ligger i Ligeværds DNA

Med initiativtagernes særlige fokus på de sent udvikledes udviklingspotentialer, fik skoletænkningen en helt markant plads i Ligeværds historie. Forestillingen om, at der skal uddannelse til for at kunne give de unge en plads i samfundet, ligger tydeligvis dybt i de tanker, der gøres af Inger Agnete Grenness og hendes trofaste støtter i arbejdet for de sent udviklede.

> "SINKERNE, DER BLEV TIL DE SENT UDVIKLEDE OG SOM I DAG ER UNGE MED SÆRLIGE BEHOV."

I et memorandum skriver Inger Agnete: "På baggrund af personlige erfaringer, er jeg blevet klar over det store udækkede behov, der er for videre uddannelse af sinker, der har gået i hjælpeklasser. Nogle vil måske nok kunne opnå at få læreplads, og disse er da bedst anbragt på et lille værksted, hvor mesteren er alene, for jo større arbejdspladsen er, desto sværere vil det være for sinken af klare sig". Og senere i sit memorandum skriver hun denne opfordring, som kommer til at præge foreningens og hendes personlige arbejde mange år frem: "Lad dem alle opleve arbejdsglæde i så normal en tilværelse, som det er muligt. Lad dem mærke, at der trods det handicap de har – dog er brug for dem – at de stadig kan gøre en indsats. Det vil i det lange løb være billigere for samfundet og lykkeligere for de enkelte."

Den første specialefterskole

I bestræbelserne på at skabe alternative skole- og uddannelsestilbud til unge sent udviklede indgår Landsforeningen til støtte af sent udviklede et samarbejde med det, der dengang hed Bestyrelsen for Fredehjem, i dag kaldet Jysk Børnefor-

sorg Fredehjem. Dette samarbejde havde til hensigt at starte den første efterskole for sent udviklede i Silkeborg.

K. Helveg Petersen skriver om tankerne bag skolens arbejde: "Gødvad Efterskole skal som udgangspunkt virke indenfor de retsregler – herunder tilskudsregler – som gælder for efterskoler i almindelighed. Dette betyder blandt andet, at eleverne skal være i alderen 14-18 år, og at personalenormeringen skal være indenfor de rammer som tilskudsreglerne tilsiger. Skolen skal være åben for alle elever i aldersgruppen, men i kraft af sin pædagogik og kontakt til forældre, skoler og forvaltninger er det meningen, at den særligt skal appellere til unge, der bogligt står svagt, men som vil kunne få udviklingsmuligheder i en praktisk orienteret undervisning."

Den selvejende institution Gødvad Efterskole kunne således afholde sit stiftende skolemøde lørdag den 14. marts 1981. Også Inger Agnete Grenness deltog i skolemødet på Gødvad skole, som i øvrigt blev afholdt ti dage inden hun afgik ved døden den 28. marts 1981.

De sent udviklede og erhvervslivet

Meget af det tidlige arbejde i Landsforeningen til støtte af sent udviklede fik næring af en rapport, hvor samfundsforholdene for de sent udviklede blev beskrevet. I rapporten blev der blandt andet redegjort for sent udvikledes tilknytning til arbejdsmarkedet. I et af foreningens blade skriver K. Helveg Petersen: "I almindelighed kan det siges, at man inden for skolesystemet gør meget for at sikre udviklingsmuligheder for børn og unge selv om hensigterne ikke altid virkeliggøres. Men det kniber, når det drejer sig om en fortsættelse af undervisningen. Her tænkes der på ungdomsskoler af forskellig karakter. I nogle tilfælde lykkes det at finde skoler, hvor trivslen er god, og hvor der er stor forståelse for de unges behov. Men der er også eksempler på skoler, hvor man, når det drejer sig om f.eks. fritiden, ikke har tænkt på, hvad det betyder, om der er plads til fritidsinteresser, der kan være af betydning for den almene udvikling af de unge. Lige så alvorligt er det, at der generelt i forholdet til erhvervslivet er næsten uoverstigelige vanskeligheder."

Efter næsten 40 år kan det synes forstemmende, at ordene fra dengang næsten kunne være sagt i dag. Mange skoler gør i dag en stor indsats og skaber gode udviklingsmuligheder med god pædagogik for unge med særlige behov. Men udfordringerne er fortsat til at få øje på. Trods en forøget viden om diagnoser og særlige behov, er der fortsat mange børn, der lider under ikke at få det rette skoletilbud. Det er fortsat "med bekymring forældre ser fremtiden i møde, når barnet skal forlade skolen" som Landsforeningen skrev i en opfordring om at støtte foreningen. Det er stadig svært for unge med særlige behov at komme ind og få fodfæste på arbejdsmarkedet. Mange lever fortsat i isolation og ensomhed uden steder at møde andre unge og udleve deres interesser. Børn, unge og voksne har fortsat brug for fortalere og en organisation, der også går foran, når der skal udvikles nye løsninger.

Her i 50 året for stiftelsen af Ligeværds forløber, Landsforeningen til støtte af sent udviklede, er arbejdet lige så stort og lige så vigtigt som dengang. Mange landvindinger er gjort, men nye udfordringer kommer til. Til det behøves en organisation der altid er på børnenes, de unges og forældrenes side og som hele tiden søger efter muligheder for at jævne vejen for ligeværdighed. ■

Inger Agnete Grenness med sin søn. Et af de sidste billeder, der blev taget af hende.

"HVIS DER ER TILSTRÆKKELIGT MANGE, SOM VIL SKUBBE BJÆLKER IND UNDER STENEN, SKAL DEN NOK RULLE."

SPIL DIG IND
I DEN DIGITALE VERDEN

DOWNLOAD DIGISAFE GRATIS
fra App Store
og Google Play

En app med læringsspil om:

- Det digitaliserede Danmark
- E-handel
- Sociale medier
- En hjælpelinje

LIGEVÆRD har udviklet DigiSafe

EN TUR GENNEM LIGEVÆRDS HISTORIE

Der er sket meget, siden Inger Agnete Grenness plantede det frø, der i dag er Ligeværd. Foreningen har gennemgået flere transformationer og der har været mange landvindinger. God tur gennem Ligeværds historie!

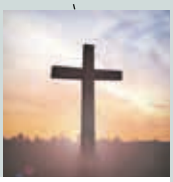

1997

K. Helveg Petersen afgår ved døden. Helvegs Fond, hvis formål det er at fremme initiativer for ligeværdige forhold for sent udviklede, oprettes.

1969

Landsforeningen til støtte af sent udviklede grundlægges af Fru Inger Agnete Grenness med 47 medlemmer.

1974

K. Helveg Petersen vælges som formand for foreningen, som nu tæller 458 medlemmer.

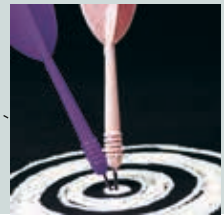

1993

Ole Vig Jensen fremlægger Redegørelsen "Uddannelse til Alle", med mål om at alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Indsatsen for unge sent udviklede styrkes.

1980

Første nummer af medlemsbadet "De Sent Udviklede" udkommer. Folketinget vedtager en beslutning om ungdomsuddannelser, som indledes med et krav om, at alle unge skal have et ligeværdigt tilbud om en ungdomsuddannelse.

1992

Foreningen tæller nu 2052 medlemmer, heraf 798 i lokalforeninger og 279 UFL-medlemmer.

1985

"Om ligeværdigheden" udkommer: Denne bog udbygger de spørgsmål, som rejses i "Skolen for alle". Nødvendigheden af et helhedssyn på de sent udviklede unge beskrives. Et hovedpunkt i bogen er kravet om en ny tre-årig ungdomsuddannelse.

1990

Ole Vig Jensen nedsætter et "råd for pædagogisk udviklingsarbejde for sent udviklede unge", hvor K. Helveg Petersen får plads. Rådet får 38 millioner til støtte af arbejdet med de unge på 22 efterskoler. Bladet ændrer navn til Ligeværdighed, og samtidigt ændres udseendet. Et skelsættende landsmøde afholdes, med deltagelse af over 100 unge, som efter generalforsamlingen stifter Unge for Ligeværd. I øvrigt bliver forslaget om ændringen af foreningens navn forkastet.

1998

Landsforeningen udsender Uddannelsestilbud '98 med beskrivelse af 76 skoler & uddannelsessteder samt "Job på særlige vilkår", en oplysningspjece om muligheder i arbejdslivet for personer med nedsatte erhvervsevner.

På landsmødets generalforsamling bliver det vedtaget, at Landsforeningen til støtte af sent udviklede skifter navn til Landsforeningen Ligeværd. Formålsparagraffen ændres også således at begrebet sent udviklede erstattes af "medborgere med særlige behov begrundet i boglige, indlærings-, og funktionsmæssige vanskeligheder".

2005

Den første Uddannelses- og Erhvervsmesse for unge med særlige behov afholdes i Skive.

1999

UFL løsriver sig fra Landsforeningen, og bliver selvstændig forening med tilknytning til "moder" foreningen.

2004

UFL har nu 830 medlemmer.

2003

UFL udgiver første selvstændige blad.

2007

Lov 564 om Ungdomsuddannelse til unge med særlige behov vedtages. Man bliver enige om, at danne et fællesskab på tværs af foreningens forskellige grupperinger. Foreningsfællesskabet Ligeværd er en realitet og får et nyt løglogo tegnet af grafikeren Poul Erik Lykkegaard.

2011

Det er første gang, at UFL's bestyrelser rundt i landet får mulighed for at deltage i en fælles bestyrelsesweekend, hvor de unge undervises i foreningens bestyrelsesarbejde og deler viden og erfaringer på tværs af landets bestyrelser.

2009

Marianne Jelved tiltræder som formand for Foreningsfællesskabet Ligeværd.

2018

Leo Komischke-Konnerup forsvarede sin Ph.d. Gentagelsens pædagogik – en almen pædagogisk undersøgelse af pædagogisk praksis for unge med særlige behov. Ligeværds nye hjemmeside går i luften og Ligeværd bladet går fra at komme seks gange årligt til at udkomme to gange årligt. Det suppleres med det online magasin LIGEVÆRD.ONLINE, som er et nyhedsbrev, der udkommer hver anden mandag. Der skabes en større sammenhæng mellem tekster på hjemmesiden, nyhedsbrevet og Facebook.

2013

Jørn Lehmann Pedersen blev valgt som formand. Ligeværd iværksætter projektet GUTA – God uddannelse til alle unge – sammen med 30 af Ligeværds uddannelsessteder. Sideløbende med udviklingsprojektet bliver der også lavet et Ph.d. projekt, som varetages af Leo Komischke-Konnerup fra Forskning og Udvikling på University College Syddanmark.

2016

Ligeværd er klar med app'en DigiSafe. App'en indeholder læringsspil, som fokuserer på det digitaliserede offentlige Danmark, E-handel og sociale medier. Ligeværd indleder projekt ViVirk'R med støtte fra STAR. Ligeværd indleder projekt ViVirk'R, som har til formål at lave en model for ressourceforløb, der virker.

2017

Foreningsfællesskabet Ligeværd ændrer navn til Ligeværd og foreningen omstruktureres et foreningsfællesskab bestående af tre foreninger: Fagligt Forum, Unge for Ligeværd og Forældre og netværk. Ligeværd etablerer i forbindelse med omstruktureringen fire politiske udvalg inden for social-, bolig-, skole- og udannelses- og beskæftigelsespolitik.

2019

Model ViVirk'R ligger nu klar og præsenteres på Ligeværds konference "Sammen om ressourceforløb, der virker" den 5. september.

KAREN BLEV IKKE INVITERET MED

Karen er Inger Agnete Grenness' søster og en vigtig person i Ligeværds historie.

Vi bringer her den originale artikel af Inger Agnete Grenness om hendes søster Karen. Karen er en væsentlig årsag til, at Ligeværd overhovedet eksisterer. Artiklen er fra det første Ligeværd blad – dengang hed det "De sent udviklede".

1/JUNI 1980

DE SENT UDVIKLEDE

Det nye blad

Hermed sender vi det første nummer af et blad, som landsforeningen påtænker at udsende fire gange om året. Vi vil gerne udsende det hyppigere, men på dette tidspunkt er det ikke muligt at gå længere.

Det er da også et stort fremskridt i forhold til tidligere, hvor der slet ikke har været noget egentligt bindeled.

Efter udsendelsen af rapporten er tiden nu inde til at søge skabt et sådant.

Medlemsbladet skulle gerne løse flere opgaver. Først og fremmest skal det være et middel til at bringe oplysninger ud til medlemmerne om de mange vigtige spørgsmål, der rejser sig i forbindelse med lovgivningen og administrationen.

I tilslutning hertil vil der blive bragt orienterende og oplysende artikler om forhold, der er berørt i rapporten, og som trænger til at blive uddybet i lyset af indhøstede erfaringer.

Endvidere vil hvert nummer af medlemsbladet bringe *læserbreve* fra vore medlemmer, således at erfaringer, der indhøstes rundt om i landet, kan komme frem i spalterne: gode erfaringer såvel som dårlige. Det drejer sig ikke alene om at belyse vanskeligheder, men også om at bringe oplysninger om lyspunkterne.

Det er et led i vore bestræbelser at hjælpe med til, at de tilbud om støtte til sent udviklede, der foreligger fra kommuner og amtskommuner, bliver bedst muligt udnyttet.

Samtidig vil vi selvsagt pege på de uopfyldte behov, der findes. – Fremdeles vil vi beskæftige os med de erhvervsmæssige muligheder, de sent udviklede står over for. I en tid med stor ungdomsarbejdsløshed er det meget påkrævet, at disse muligheder udvikles.

Det vil ikke være gørligt for landsforeningen, der kun har et spinkelt sekretariat at bygge på, at foretage en egentlig sagsbehandling. Det ville forudsætte et personale, vi ikke har. Det vil mere blive på det generelle plan, landsforeningen arbejder.

Erfaringer vil vise, hvorledes bladet bedst kan tjene sit formål. Alt, hvad vi kan sige på dette tidspunkt, er, at vi fra foreningens side vil gøre mest muligt, for at det kan blive et godt hjælpemiddel, en støtte for forældre og dermed også for de børn og unge, hvis interesser landsforeningen ser det som sin opgave at varetage.

K. Helveg Petersen

Karens historie

Denne beretning, der skyldes fru J. A. Grenness, skildrer, hvad der fik hende til at arbejde så ihærdigt og aktivt for de sent udviklede

Da jeg er blevet opfordret til at skrive om baggrunden for landsforeningens tilblivelse, skal jeg herved drage nogle kendsgerninger frem efter hukommelsen, omhandlende min søster Karens skæbne. Disse oplevelser har været afgørende for mig i mit arbejde for de sent udviklede.

Hun var en sød lille pige med røde kinder og slangekrøller. Vi legede glimrende sammen, da hun havde en udmærket fantasi.

Min ældste søster og jeg gik i en privat pigeskole. Det skulle Karen også, når hun blev gammel nok. Hun gik to år i første klasse, hvorefter lærerne erklærede, at det ikke kunne nytte noget.

Min faster, der var lærerinde, fandt frem til en dame, der i sit hjem underviste 10-12 børn, der havde svært ved at følge med i skolen. Her lærte Karen at læse, skrive og regne. Forskellige håndarbejder og lidt engelsk indgik ligeledes i undervisningen. Karen elskede denne lærerinde og bevarede kontakten op igennem årene.

I 1918 fik vi en lillesøster, som var et særdeles velbegavet barn, bl.a. læste hun rent allerede fire år gammel, det kunne den adskilligt ældre Karen ikke. Og uden at nogen tænkte over det, udviklede der sig en meget stor mindreværdsfølelse hos Karen.

Min ældste søster blev student i 1926. I den anledning blev hun og jeg inviteret på en tur til Italien sammen med Far og Mor. Karen blev ikke inviteret med.

På hjemturen blev jeg alvorligt syg af børnelammelse. Få dage efter hjemkomsten var jeg totalt lammet. Der forestod et længere hospitalsophold, men da jeg atter kom hjem og skulle træne, erfarede jeg den sent udvikledes glæde ved at kunne hjælpe og være til nytte.

Karen kom på Mariaforbundets landhusholdningsskole i 1930-31. I den brevsamling, jeg har derfra, fortæller hun levende om sine oplevelser. Mine forældre havde fået hende fritaget for at tage eksamen. Da denne eksamen i sig selv ingen betydning havde, kunne det jo være ligegyldigt, men i et brev skriver Karen, at en lærerinde alligevel havde opfordret hende til at tage eksamen: -men selvfølgelig turde jeg ikke,

"MIN ÆLDSTE SØSTER BLEV STUDENT I 1926. I DEN ANLEDNING BLEV HUN OG JEG INVITERET PÅ EN TUR TIL ITALIEN SAMMEN MED FAR OG MOR. KAREN BLEV IKKE INVITERET MED."

"SELV OM DET BLEV HYGGELIGT INDRETTET, BETØD DET ALLIGEVEL, AT KAREN MÅTTE SIDE ALENE OG ARBEJDE. DER MANGLEDE KONTAKT TIL ANDRE, ANERKENDELSE AF DET, HUN LAVEDE O.S.V."

når jeg skulle stå alene med det«.

Derefter lærte Karen at væve igennem de næste tre år. Der blev købt en væv, men da man ikke kan have en sådan i en almindelig lejlighed, blev der lejet et værelse i kælderen. Selv om det blev hyggeligt indrettet, betød det alligevel, at Karen måtte sidde alene og arbejde. Der manglede kontakt til andre, anerkendelse af det, hun lavede o.s.v. Derfor var hun længere og længere om at komme ned fra tredie sal til kælderen. Arbejdet gik kun trægt, og hun kunne højst tjene en krone pr. dag.

Derfor var der nogle venner, der hjalp Mor med at skaffe fuld invaliderente til Karen, så hun var økonomisk sikret.

Min Mor flyttede til en mindre lejlighed i Charlottenlund i begyndelsen af 30'erne, og hun solgte væven. Det gjorde ikke så meget i starten, fordi Karen kunne tage hen til den gamle dame, der havde lært hende at væve, og gå hende til hånde. Men da denne dame døde et par år senere, brød hele Karens verden sammen. Der udvikledes en stærk depression hos hende.

Det ytrede sig bl.a. derved, at hun vaskede hænder, til sæben lå i et tykt lag skum, og derefter talte til 50 eller mere, mens hun skyllede hænderne under vandhanen.

Dette gik Mor på nerverne, så hun henvendte sig til en specialist, der kom ud og talte sagen igennem med Mor og Karen.

Lægen anbefalede, at Karen kom på et fredehjem (under åndssvageforsorgen), for at hun kunne føle sig lidt bedre end de andre, men det gik stik modsat. Karen kom fra et meget beskyttet miljø og havde aldrig drømt om, at der fandtes mennesker, der var så meget anderledes.

I Fredags havde mine Kammerater Eksamen i Madlavning, Lærerinderne havde ogsaa spurgt om jeg ikke vilde være med til den, de sagde de synes jeg havde været flink til at lave Mad, saa de synes godt jeg kunde gaa med, men jeg turde ikke jeg var bange for naar jeg skulde klare det helt alene, at saa kunde jeg ikke. I Gaar gjorde vi alle sammen Hovedrent i vores Værelser, det faar man vist ogsaa Karakter i jeg tror nu ikke jeg faar det for jeg var selvfølgelig for lange om det og fik Hjælp. I Morgen skal mine Kammerater

Udsnit af et af Karens breve

5

I hvert fald: i stedet for at blive bedre blev Karen mere og mere ulykkelig. Hver anden week-end skulle hun være hjemme, og hun græd altid, når hun skulle tilbage. Det resulterede i, at hun efterhånden tilbragte det meste af dagen på badeværelset. Der var to forstanderinder på hjemmet. Den ene var meget venlig, den anden mere skrap, og hun forlangte, at Karen blev indlagt under en nervelæge. Det blev hun nogle måneder, hvorefter hun blev flyttet til Sankt Hans Hospital. Hun blev her indlagt på den lukkede afdeling med den motivering, at tonen var bedst der, og for at fri hende for påvirkninger, som man mente var uheldige. Det var meget hårdt. Hun har selv fortalt mig, hvordan hun blev låset ud og ind, og hvordan hendes taske blev endevendt, badekåbesnoren fjernet, så man ikke kunne hænge sig i den. Neglesaksen ligeledes, ja selv håndlotion blev frataget hende, for hun kunne jo knække halsen på flasken og derefter skære pulsåren over. Den eneste beskæftigelse, de havde til hende, var vævning af bendler.

I 1942 kommer operationen »det hvide snit« frem. Min mor spurgte en overlæge til råds. Han mente, der kunne være ca. 30% chance for en bedring. Det førte til, at Karen blev opereret. Hun var anderledes derefter. Fra at være et elskeligt, nærmest selvudslettende, lille menneske, var der kommet noget andet over hende. Hun kunne være irriteret og sige: »nej, det passer mig ikke idag« hvis jeg f.eks. foreslog, at vi ryddede op i et skab. Det ville hun aldrig have sagt før. Jeg har fået at vide, at operationen gør det vanskeligt at hjælpe hende nu, og at man slet ikke bruger denne operation mere.

Karen fik efter operationen den opfattelse, at nu ville hun være rask, så hun kunne komme hjem. Derfor sagde hun engang, da jeg besøgte hende: »nu koster det kun et ord fra Mor, så kan jeg komme ud«. Men Mor turde ikke – hun kom tilbage til Sankt Hans. Jeg kunne ikke lide det og spurgte, om Mor virkelig havde tænkt sig, at Karen skulle tilbringe resten af sit liv der, hvor hun slet ikke hørte hjemme. Mor svarede, at hun havde undersøgt forholdene, men at der ingen muligheder fandtes. Der skete nu det, at Karen blev flyttet til et mindre hjem under Sankt Hans, men hun var der kun et halvt år, så blev hun sendt tilbage til Sankt Hans, uden at vi fik besked.

Da min Mor var blevet syg, blev det mig, der måtte tale med ledelsen på Sankt Hans, det endte med, at Karen blev flyttet til en anden mindre afdeling. Der var desværre kun en enkelt her, Karen kunne tale med. De andre var ude af stand til at føre en samtale. Den eneste beskæftigelse var fremstilling af klemmer, og da Karen efterhånden rystede en del på hoved og hænder – hvilket var forårsaget af medicin og operationen – fremstillede hun færre end de dårligste patienter. De fik ingen løn, men een gang om året blev de inviteret på en skovtur. Det er typisk for Karen, at hun sagde: »det har jeg jo faktisk ikke fortjent, for jeg har jo ikke lavet så mange, som de andre«.

Jeg fik udvirket, at Karen kunne flyttes til det fredehjem, hvor hun havde været før. Også her gik det uheldigt. Når hun kom til at knække en tråd, fik hun skænd. Hun blev ulykkelig, og arbejdet gik langsommere og langsommere. Hun havde begyndt at lave en pude, der skulle bruges som sølvbryllupsgave til mig. Da hun ikke havde lavet meget af den selv, sagde hun ved afleveringen, at hun ikke havde lavet ret meget ved den, men at det var andre.

Da hun havde været der i halvandet år, fandt man, at de ikke kunne beholde hende. Derover græd Karen trøstesløst. Hun vidste, at hun var vraget.

Jeg tog hende så til mit hjem, og det

"NU KOSTER DET KUN ET ORD FRA MOR, SÅ KAN JEG KOMME UD."

"HER LIVEDE HUN OP, FORDI HUN FØLTE, DER VAR BRUG FOR HENDE."

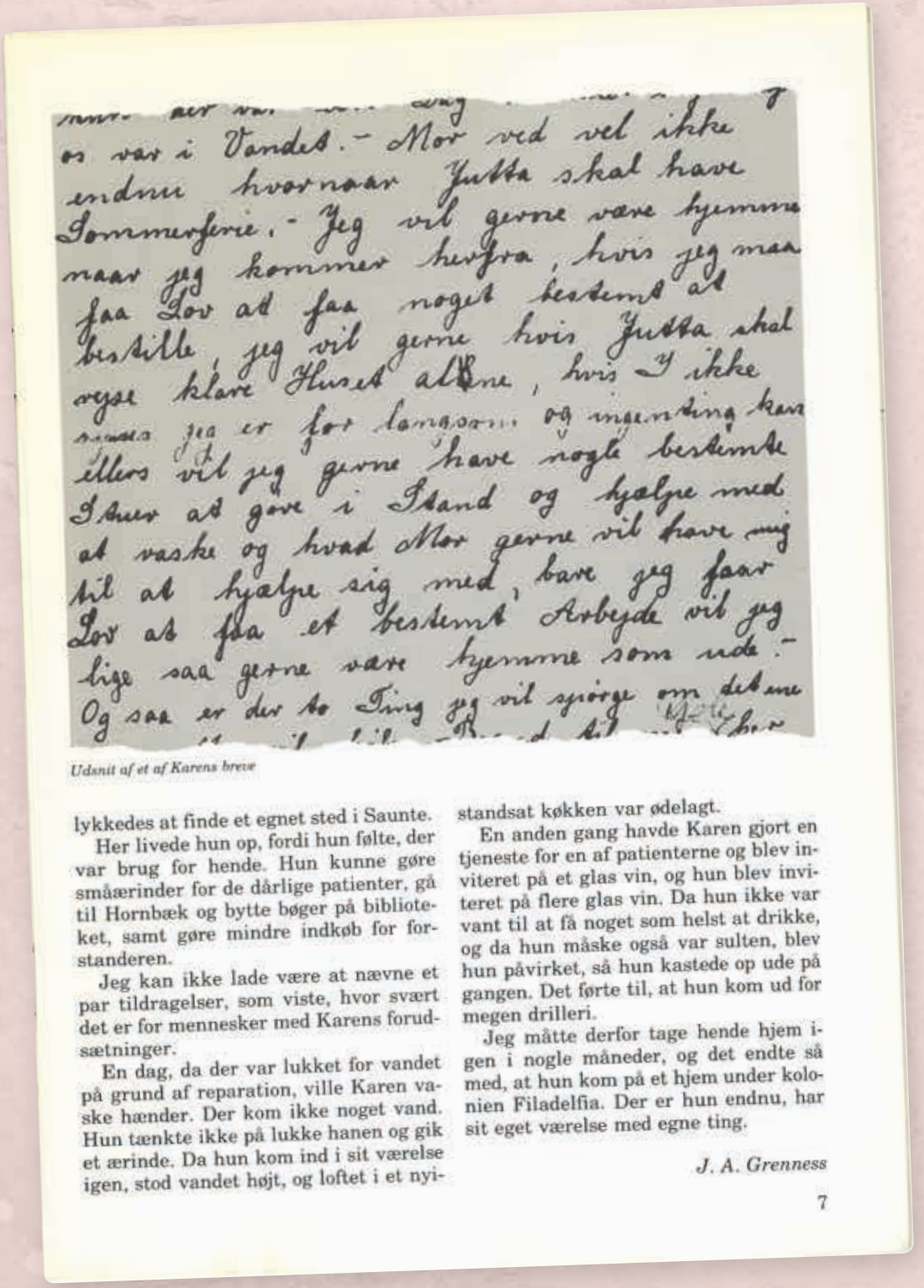

os var i Vandet. - Mor ved vel ikke endnu hvornaar Jutta skal have Sommerferie. - Jeg vil gerne være hjemme naar jeg kommer herfra, hvis jeg maa faa Lov at faa noget bestemt at bestille, jeg vil gerne hvis Jutta skal rejse klare Huset alene, hvis I ikke ellers vil jeg gerne have nogle bestemte Ting at gøre i Stand og hjælpe med at vaske og hvad Mor gerne vil have mig til at hjælpe sig med, bare jeg faar Lov at faa et bestemt Arbejde vil jeg lige saa gerne være hjemme som ude. - Og saa er der to Ting jeg vil spørge om det me

Udsnit af et af Karens breve

lykkedes at finde et egnet sted i Saunte.

Her livede hun op, fordi hun følte, der var brug for hende. Hun kunne gøre småærinder for de dårlige patienter, gå til Hornbæk og bytte bøger på biblioteket, samt gøre mindre indkøb for forstanderen.

Jeg kan ikke lade være at nævne et par tildragelser, som viste, hvor svært det er for mennesker med Karens forudsætninger.

En dag, da der var lukket for vandet på grund af reparation, ville Karen vaske hænder. Der kom ikke noget vand. Hun tænkte ikke på lukke hanen og gik et ærinde. Da hun kom ind i sit værelse igen, stod vandet højt, og loftet i et nyistandsat køkken var ødelagt.

En anden gang havde Karen gjort en tjeneste for en af patienterne og blev inviteret på et glas vin, og hun blev inviteret på flere glas vin. Da hun ikke var vant til at få noget som helst at drikke, og da hun måske også var sulten, blev hun påvirket, så hun kastede op ude på gangen. Det førte til, at hun kom ud for megen drilleri.

Jeg måtte derfor tage hende hjem igen i nogle måneder, og det endte så med, at hun kom på et hjem under kolonien Filadelfia. Der er hun endnu, har sit eget værelse med egne ting.

J. A. Grenness

7

LIGELINJE ER LIGEVÆRDS RÅDGIVNINGS-MULIGHED

HVAD KAN VI HJÆLPE DIG MED?

Er du forælder eller pårørende til et barn, ung eller voksen med særlige behov? Og har du brug for hjælp til at forstå lovgivningen, finde den helt rette fritidsaktivitet, det rette uddannelsessted til en ung med særlige behov eller noget helt andet? Vi står klar til at hjælpe med råd, vejledning og bisidning.

RING TIL LIGELINJE ONSDAGE FRA KL. 13-15.30 PÅ 2234 3013. DU KAN OGSÅ SENDE EN MAIL TIL LIGELINJE@LIGEVÆRD.DK

POLAROIDBILLEDER I ANLEDNING AF LIGEVÆRDS 50-ÅRS JUBILÆUM

#LIGEVÆRDFORDI

HVORDAN LYDER DIT SVAR?

I anledning af Ligeværds 50 års jubilæum har vi haft et polaroidkamera over skulderen til forskellige samlinger og spurgt nogle af foreningsfællesskabets engagerede mennesker, hvad deres svar på #LigeværdFordi lyder. Her er er udpluk af de mange fine betragtninger.

"VI GIVER EN STEMME TIL DEM DER HAR SÆRLIGE BEHOV."

"VI HVER ISÆR ER VÆRDIFULDE OG SKAL HAVE EN STEMME."

MÅLGRUPPEN DER BLEV STØRRE – OG FIK DET DÅRLIGERE …

En gang hed Ligeværd "Landsforeningen til støtte af sent udviklede". Dengang var de børn og unge, foreningen arbejdede for, afgrænset til at være børn og unge med indlæringsvanskeligheder, lavt IQ eller på anden måde nedsatte kognitive funktioner.

AF Esben L. Kullberg | **FOTO** Steen Kristensen

I 1950'erne hed de sinker, så blev de til sent udviklede og i dag er de 'med særlige behov'. I 1980'erne blev flere efterskoler omdannet til praktiske og prøvefri efterskoler og deres pædagogiske tilbud tilrettet netop denne gruppe af unge, der ofte havde haft en noget kummerlig tid i grundskolen.

På efterskolerne – som med tiden blev til 'specialefterskolerne' – fik de et helt nyt og praktisk funderet skoletilbud, som satte dem i ny konstruktiv udvikling. I 2007 fik disse unge et nyt ungdomsuddannelsestilbud, da loven om den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse, STU blev vedtaget.

Fra sent udviklede til psykiatriske lidelser og belastningssymptomer

På PMU i Sindal sidder Conrad Andreasen som forstander. I over 25 år har han lavet undervisningstilbud for unge med særlige behov og set, hvordan gruppen af unge har udviklet sig. De unge han så for 25 år siden, ser han ikke mange af i dag.

"Dengang, jeg kom til Sindal, var vi mere et sted for sent udviklede unge. Dårligt begavede unge som havde haft en lidt kummerlig skolegang, hvor de var blevet overladt til sig selv og ikke gjort noget væsen af sig. De har ofte siddet bagerst i klassen, haft svært ved at følge med, men har holdt lav profil og ikke påkaldt sig de voksnes opmærksomhed og derfor heller ikke lært noget. I dag er det meget anderledes. I dag ser vi unge med helt andre og langt flere udfordringer. Selv om der stadig er mange, som har haft svært ved at følge med i skolen, har de ofte også en række andre ting at slås med. Næsten alle kommer med en eller flere diagnoser. Og rigtig mange har psykiatriske lidelser og belastningssymptomer," fortæller Conrad Andreasen om udviklingen på uddannelsesstedet PMU.

Men det er ikke kun på uddannelsesstederne, de unges øgede udfordringer er synlige. Også på specialefterskolerne ses denne udvikling. På vores spørgsmål

om udviklingen i gruppen af unge på efterskolen svarer forstander på Try efterskole Thomas Wind Eskildsen: "Af de 37 elever, der er optaget til næste skoleår, har de 25 i forbindelse med optagelsessamtalerne ladet os vide, at der er diagnoser, vi skal kende til. Det er for eksempel ADHD, ADD, ASF, CP, epilepsi, OCD. Hos omkring halvdelen af de 25 elever er der tale om komorbiditet, hvor de forskellige diagnoser spiller uheldigt sammen, eller der er tale om omsorgs- og tilknytningsproblematikker, der samlet set gør, at de unges belastningsprofiler har en større kompleksitet, end set tidligere."

Curlingforældre til digitaliserede-dobbelt-curling-unge

Samtidig ser Thomas Wind Eskildsen også samfundsmæssige udviklinger, der gør det svært for de unge at fungere. "Man kan sige, at de første generationer af curlingbørn nu er blevet curlingforældre til digitaliserede-dobbelt-curling-unge. Regler og rammer udfordres, og manglende behovsudsættelse og ringe impulskontrol er tilsyneladende mere normen end tidligere. "Når forældrene ikke træder i karakter og tager rollen som voksne på sig, mener Thomas Wind at efterskolernes og uddannelsesstedernes pædagogiske opgave og dannelsesprojekt bliver ekstra vanskelig. "De forældre, vi stifter bekendtskab med, er i stigende grad mere afhængige af, hvad deres unge beslutter for dem. Det er et paradoks. Vi kan som voksne have svært ved at samarbejde, når forældrene ikke taler voksen-sprog med os, men alt for ofte vælger at se os som modstandere, når tilværelsen bliver svær for deres barn. For eksempel kan normer og konventioner omkring spisning komme under pres. Brugen af kniv og gaffel bliver til konfliktstof, ligesom seksuelt grænsesøgende adfærd og sprogbrug bliver stærkt udfordrende i de fælles sammenhænge. Og det er desværre forstærket af en meget markant ændret adfærd omkring brugen af digitale platforme."

Komplekse udfordringer presser den pædagogiske faglighed

På PMU i Sindal har udviklingen udfordret den pædagogiske faglighed. "Det er meget mere komplekse udfordringer medarbejderne står overfor. Vi skal fortsat sikre de bedst mulige udviklingsbetingelser for de unge, der kommer her hos os. Men med den mangfoldighed af udfordringer, problemer og diagnoser de unge kommer med, kræver det langt større og bredere viden at kunne støtte dem og bringe dem i en konstruktiv udvikling. Vi skal vide noget om de forskellige diagnoser. Når de unge kommer med medicin, de har brug for, for at kunne fungere, skal vi vide noget om det også, ligesom vi skal have forståelse for, hvordan psykiatriske lidelser spiller ind i forbindelse med det pædagogiske, det arbejdsmæssige og det sociale."

> "ALLE UNGE ER UNDER PRES. DET KAN VI SE AF STATISTIKKERNE."

Et samfundsansvar, der påhviler os alle

Thomas Wind Eskildsen mener, at specialefterskolerne og uddannelsesstederne nok kan løfte de nye opgaver, men han mener samtidig, at der kan og skal sættes ind tidligere, så de unge ikke bliver så belastede. Han mener, at der er et samfundsansvar, som skal løftes i den forbindelse. Det ansvar påhviler os alle sammen. "Gennem de seneste år har vi set stærkt forringede normeringer i både skoler og daginstitutioner. Det skal ses i lyset af et stigende antal diagnosebørn. Dertil kommer en fejlslagen inklusion og lovindgreb på skoleområdet og manglende digital dannelse. Vi er i gang med at efterlade vores børn og unge i et vakuum, hvor forældrerollen bliver mere og mere utydelig, og tid til nærhed og omsorg erstattes af en instrumentalisering, der reducerer mulighederne for sunde og nærende relationer."

"Alle unge er under pres. Det kan vi se af statistikkerne. Børn og unge har mere ondt i livet i dag end tidligere. Det er jo let at forstå, at hvis man i forvejen har noget i sit liv, der volder problemer, så bliver det generelle pres som alle oplever jo forstærket. Vi har at gøre med nogle unge, der er sårbare, udsatte og mangler robusthed overfor de samfundsmekanismer, der presser os alle. Det skal jo gå galt. Og det gør det. Resultatet er, at vi får flere og flere børn og unge med særlige behov. Og de får det værre og værre. Den udvikling er vi som samfund forpligtet på at ændre" slutter Conrad Andreasen. ■

NYT LÆRINGS-BRÆTSPIL PÅ VEJ

Ligeværd er ved at udvikle et dialogbaseret læringsbrætspil, der har til formål at give unge med særlige behov indsigt, redskaber og handlemuligheder, der mindsker risikoen for ensomhed.

UD AF ENSOMHEDEN

Er du ensom? Dét spørgsmål kan være svært at svare på, for hvad er ensomhed egentlig? Helt kort kan man sige, at ensomhed altid er negativt. At være alene er ikke det samme som at være ensom. Man kan sagtens have et behov for at være alene uden at være ensom. Følelsen af at være ensom er meget subjektiv, for ensomhed opstår, når ens behov for sociale relationer ikke svarer til ens reelle relationer. Socialt udsatte unge med særlige behov er mere ensomme end unge i befolkningen i øvrigt. Dette er dokumenteret i Undervisningsministeriets evalueringsrapport af Særligt tilrettelagt Undervisning STU (Epinion sept. 2017).

AF / FOTO Mette Davidsen & Helene Kaas

Læringsbrætspil skal afhjælpe ensomhed

Ensomhed er en af de største barrierer for udvikling på ligeværdige vilkår. Derfor er det ét af de emner, vi i Ligeværd har valgt at dedikere en masse opmærksomhed gennem en indsats, hvor det belyses hvilke konkrete udfordringer unge med særlige behov har i forbindelse med ensomhed. Gennem indsatsen styrkes viden om ensomhed både hos de unge og hos de ressourcepersoner, som støtter dem. En del af denne indsats er udviklingen af et dialogbaseret læringsbrætspil. Ligeværd har fået støtte af Socialstyrelsen til denne indsats gennem projektet "Ud af ensomheden".

Formålet med "Ud af ensomheden" er at give unge med særlige behov indsigt, redskaber og handlemuligheder, der mindsker risikoen for ensomhed. Målet er, at de unge føler sig trygge ved at tale om ensomhed, genkender ensomhed og ved, hvad de kan gøre ved ensomhed. Det dialogbaserede læringsbrætspil vil skabe et rum for at tale om et emne, der er svært. En samtale som både vil være ung til ung og mellem underviser og ung.

Udviklingsteamet

Spillet bliver udviklet i samarbejde mellem Copenhagen Game Lab, som er eksperter inden for udvikling af læringsbrætspil og en stor gruppe medarbejdere fra en række af Ligeværds skoler og uddannelsessteder, for det er dem, som er tæt på de unge i hverdagen, støtter de unge i at opbygge sociale kompetencer

> "DET ER OGSÅ MEGET TYPISK HOS DE UNGE, DER HAR DIAGNOSER, AT DE FØLER SIG ENSOMME..."

"VI OPLEVER ENSOMHEDEN HOS DE STILLE PIGER, SOM KAN VÆRE ENSOMME, FORDI DE ALDRIG HAR HAFT NOGEN AT VÆRE SAMMEN MED I SKOLEN."

og styrke deres selvværd, så risikoen for ensomhed mindskes. Denne faglige viden bygges ind i et læringsbrætspil og bliver derved tilgængelig for de unge på en ny måde. Gennem brætspillet får de unge muligheder for at gentage og genopfriske viden om sociale handlemåder og viden om ensomhed. Gentagelse er meget vigtig for unge med særlige behov, for at de kan opnå nye kompetencer og fastholde dem. Processen bliver styret af Mette Davidsen og Mie Skrædderdal fra Ligeværds sekretariat.

Her møder udviklingsteamet ensomhed hos de unge

Til en workshop med udviklingsteamet spurgte vi, hvor deltagerne møder ensomhed hos de unge i deres hverdag. Her er et par eksempler.

"Vi oplever ensomheden hos de stille piger, som kan være ensomme, fordi de aldrig har haft nogen at være sammen med i skolen eller blevet mobbet og så føler de sig ensomme. Det er også meget typisk hos de unge, der har diagnoser, at de

Undervisere fra Ligeværds uddannelsessteder bidrager med vigtige erfaringer.

VIGTIGHEDEN AF PROJEKTET SET MED EN FORSKERS ØJNE

Som forsker er jeg meget glad for Ligeværds projekt om ensomhed, for der findes ikke særlig meget forskning, der dokumenterer de vigtige aspekter, der knytter sig til det forhold, at alt for mange i dette land udvikler ensomhed. Derfor falder projektet, som også omfatter udviklingen af et brætspil, på et tørt sted. Det vil blive relevant for alle de lærere, pædagoger og frivillige, der arbejder med unge, der på en eller anden måde er i udsatte positioner og dermed er i fare for at opleve ensomhed. En ensomhed, som kan blive en ødelæggende faktor for deres relationer til andre, ødelæggende for deres selvopfattelse, ødelæggende for deres muligheder for at gennemføre uddannelse. Ensomhed er et underbelyst tema forskningsmæssigt og et tema, vi må forholde os til i hele undervisningssektoren.

Christian Quvang, Docent ved UC Syd og ekspert i specialpædagogik, folkeskole og inklusion.

PROJEKTET "UD AF ENSOMHEDEN" I KORTE TRÆK

Projektet "Ud af ensomheden" begyndte i februar 2019 og løber til februar 2022, hvor målet er,

- at unge med særlige behov snakker om ensomhed
- at unge med særlige ved hvad de kan gøre ved ensomhed
- at unge med særlige behov genkender ensomhed

Redskabet til at nå målet er et dialogbaseret læringsbrætspil særligt udviklet til de unge med særlige behov.

Første del af projektet handler om at udvikle selve læringsbrætspillet. Spillet ligger færdigt i begyndelsen af 2020, hvor arbejdet med at implementere spillet begynder.

Projektet er finansieret af Socialstyrelsen.

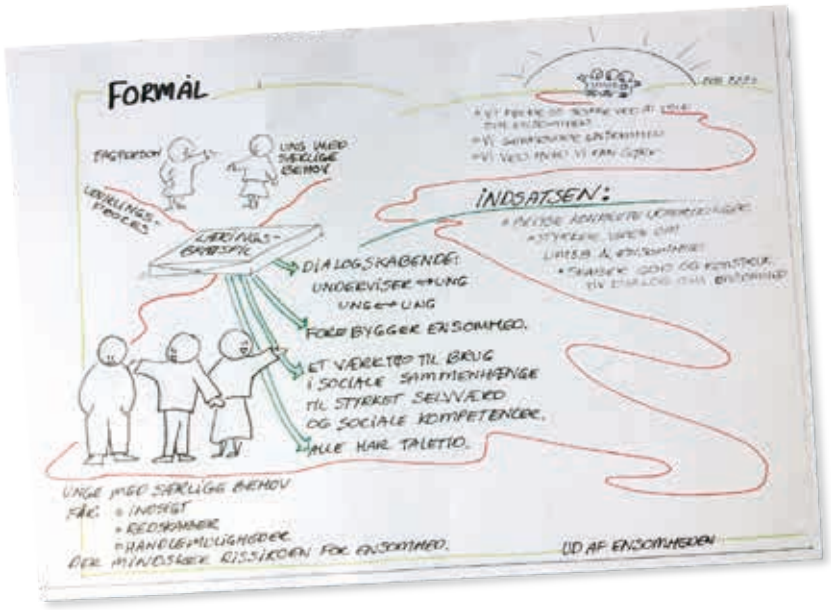

VI VIL LØBENDE INFORMERE OM UDVIKLINGEN AF SPILLET PÅ LIGEVÆRD.DK

føler sig ensomme omkring det at fejle noget. De føler ikke, at de er en del af fællesskabet, fordi de har en diagnose. Det kan godt være, at de har en masse venner og bekendte omkring sig, men alligevel føler de sig ensomme omkring det handicap, de har, fordi det kan være svært at snakke om. Så har vi alle de udadreagerende drenge, som har mange venner, men føler sig ensomme og det gør dem frustrerede og så kommer det til udtryk ved, at de er udadreagerende, når de ikke kan håndtere det pres, der er fra omgivelserne." Betina Kapke, Dybbøl Efterskole, deltager i udviklingsteamet.

"Min erfaring omkring ensomhed blandt de unge, jeg har med at gøre, er, at det handler meget om at leve op til forventninger hos sig selv og forventninger fra omgivelserne. At leve op til egne forventninger handler ofte om, at man gerne vil præstere, man vil gerne se rigtig ud, man vil gerne være den, der har det rigtige tøj på, man vil gerne være den, der får de høje karakterer i skolen, man vil gerne være den, der er med til de rigtige fester, har de gode venner og går til de rigtige fritidsaktiviteter. Alt det kan være svært at leve op til og ofte giver det nogle tanker om ikke at være god nok, ikke at kunne slå til. Både over for sig selv og over for omverdenen. Det med at føle sig forkert er meget sårbart. Især når man ikke tør dele det med andre. De kommer tit til at gå med det alene, fordi de tror, at de er de eneste i verden, der har det på den måde. Det med at tage det første skridt og fortælle hvordan man har det, er meget svært og derfor opstår ensomheden." Kathrine Lynge Iversen, Vittrup Fri Fagskol, deltager i udviklingsteamet.

Udviklingen af brætspillet

Udviklingen af brætspillet omfatter workshops i udviklingsteamet og test af prototyper i Unge For Ligeværd-klubberne. De unge med særlige behov er derved helt tæt på udviklingen. Det er de unge, som er eksperterne i det levede liv og om spillet skaber den konstruktive og lærerige dialog om kammeratskab og ensomhed. Gennem testene sikres, at spillet har en udformning og et indhold, som de unge genkender og tager til sig.

Det færdige spil

Læringsbrætspillet er færdigudviklet fra starten af 2020. Derefter vil frivillige i Unge for Ligeværd klubberne, samt undervisere fra skoler og uddannelsesstederne, der er knyttet til Ligeværd, bringe spillet i anvendelse på klubaftener og i undervisningssituationer. Læringsbrætspillet bliver det fælles tredje, som bidrager til, at fagprofessionelle og unge med særlige behov kan få en konstruktiv dialog om ensomhed. Derved styrkes viden om og indsatsen der støtter socialt udsatte unge med særlige behov i at undgå ensomhed i hele landet.

Du kan følge med i udviklingen af spillet på ligeværd.dk ■

BLIV MEDLEM AF LIGEVÆRD

Du har tre muligheder for at blive medlem. Læs mere om de tre foreninger, du kan blive medlem af nedenfor og meld dig ind på **ligevaerd.dk/bliv-medlem**

BLIV MEDLEM PÅ LIGEVAERD.DK/ BLIV-MEDLEM

1 UNGE FOR LIGEVÆRD

I Unge For Ligeværd (UFL) har unge med særlige behov mulighed for at møde andre unge i de lokale UFL-klubber og til arrangementer rundt omkring i landet. De unge laver sjove aktiviteter, har fælles oplevelser, hyggelige klub-aftener, et aktivt fritidsliv, tager på kurser og rejser og laver UFL-Bladet. UFL har klubber over hele landet. Du kan både være aktivt medlem og støttemedlem.

2 LIGEVÆRD FORÆLDRE & NETVÆRK

Forældre, pårørende og andre med interesse i Ligeværd kan blive personligt medlem af foreningen Forældre & Netværk. Som medlem får du bisidder-ordning, mulighed for deltagelse i konferencer, forældre-netværk, telefonrådgivning LigeLinie 2234 3013 og adgang til politisk indflydelse.

3 LIGEVÆRD FAGLIGT FORUM

Som skole, uddannelsessted, socialøkonomisk virksomhed eller anden organisation kan du søge om at blive medlem af Ligeværd Fagligt Forum. Her får du et netværk med andre personer og institutioner, der arbejder professionelt for og med unge med særlige behov. Du får muligheder for at deltage i politikudviklingen i Ligeværd, professionel sparring med kollegaer, tilbud om kurser og konferencer.

ET USKYLDIGT "HEJ" BLEV TIL EN GÆLD PÅ 400.000 KR.

HEJ. Sådan startede den dialog på Facebooks beskedtjeneste, Messenger, der skulle blive starten på et sandt helvede for Jesper. Jesper skrev "hej" tilbage til den unge kvinde, der lagde op til, at hun gerne ville lære ham bedre at kende. Det viste sig, at der i stedet for en ung kvinde gemte sig to mænd bag skærmen. To mænd, som var gået målrettet efter en ung mand med særlige behov som Jesper. Et lille år efter det ellers så uskyldige hej, står Jesper i en situation, hvor der i hans navn er optaget lån for 400.000, som han risikerer at skulle betale tilbage, for han er en af de mange, som er blevet udsat for identitetsmisbrug. Jesper har valgt, at han gerne vil dele sin historie med os, så den forhåbentlig kan være med til, at andre unge som ham ikke havner i samme ulykkelige situation.

AF Helene Kaas | **FOTO** Adobe Stock

> "I EN LÆNGERE PERIODE HØRTE JESPER IKKE NOGET FRA KVINDEN, MEN SÅ DUKKEDE HUN OP IGEN, OG HUN FIK I LØBET AF DERES DIALOG OVERTALT JESPER TIL AT SENDE BILLEDER AF SIT NEMID."

BARE ÉT UD AF 360 FORHOLD

I december blev Jesper ringet op af politiet, der kunne fortælle, at de havde anholdt to mænd, som viste sig at være dem, der stod bag den falske profil på Facebook. Jespers identitet var langt fra den eneste, bedragerne havde misbrugt. Politiet kunne fortælle, at de to mænd var tiltalt for 360 forhold. De var gået målrettet efter to grupper: Ældre mennesker og sårbare unge.

I Ligeværd er vi glade for, at Jesper har valgt at stå frem med sin historie, så vi kan sætte endnu mere fokus på det desværre stigende problem med identitetsmisbrug. Jesper hedder i øvrigt ikke Jesper. Det er et navn, vi har fundet på til artiklen, for den unge mand, der modigt deler sine erfaringer med os, har fuldt forståeligt ønsket at være 100 procent anonym. Det har han, fordi denne sag har været så smertelig for at ham at komme igennem, og det er kun de allernærmeste, der kender til den.

Da jeg ringer på hos Jesper, bliver jeg mødt af en sød og smilende ung mand, da døren bliver åbnet. Sammen med ham er hans botræner Søren*, som er en vigtig person i Jespers historie. Vi sætter os i stuen og laver en aftale om, at hvis snakken kommer ind på emner, som han helst er fri for at tale om, fordi de gør for ondt, så siger han til.

Jeg ville jo bare hjælpe

"Hej."

"Hej," skrev Jesper tilbage til kvinden på Messenger. Og stille og roligt udviklede der sig en lille flirt, hvor Jesper og "kvinden" lærte hinanden bedre at kende.

Efter et par uger gav "kvinden" udtryk for, at hun gerne vil videochatte med Jesper, men fortalte, at hun desværre ikke havde penge på sin chatkonto. Jesper syntes, at det var synd for hende, så han sendte billeder af sine kontooplysninger, så hun kunne sætte penge ind på sin konto. "Jeg ville jo bare hjælpe," fortæller Jesper. De kom dog ikke til at chatte sammen.

I en længere periode hørte Jesper ikke noget fra kvinden, men så dukkede

hun op igen, og hun fik i løbet af deres dialog overtalt Jesper til at sende billeder af sit NemID og andre personlige oplysninger.

Der er noget galt

Den 19. september modtog Jesper et brev fra Skat, som Søren, Jespers botræner, reagerede på. Han ringede til Skat, hvor han fik at vide, at Jesper havde været inde og ændre på nogle ting i sin skattemappe og bedt om at få udbetalt restskat til en nyoprettet Nemkonto. Søren har kendt Jesper i fem år og ved, at det havde Jesper ikke! Derudover kommer der et brev fra Resurs Bank, hvor der stod, at Jesper i den anden ende af landet havde oprettet en konto og optaget et lån, hvor pengene var blevet flyttet til en ekstern bank. Her gik det op for Søren og Jesper, at noget var helt galt.

De skyndte sig at kontakte Jespers eget pengeinstitut, og her fandt de ud af, at Jespers bankrådgiver var i gang med at overføre penge fra Jespers Nemkonto til en ekstern konto. Det var han, fordi han havde modtaget en mail fra Jesper – troede han – med salgsopstillingen på en bil, som Jesper gerne ville købe. Jesper havde dog aldrig sendt denne mail. Ved nærmere eftersyn kunne bankrådgiveren godt se, at mailadressen ikke var Jespers, men at den lignede den til forveksling. Heldigvis nåede Jesper og Søren at stoppe udbetalingen på 135.000 kr. – penge, som var blevet lånt i Jespers navn, men ikke af Jesper.

Det stoppede desværre ikke her, for det viste sig, at der på få dage var blevet optaget lån i syv forskellige banker til et samlet beløb på knap 400.000 kr.

Det skælvende besøg hos politiet

Dagen efter fulgtes Jesper og Søren ad til politiet med al den dokumentation, de kunne samle, og lavede en anmeldelse.

Jesper fortæller, at han var meget nervøs. Og Søren føjer til:

"Jeg har aldrig set Jesper være så nervøs. Jeg måtte nærmest overtage vidneforklaringen for dig. Du kunne slet ikke sammenfatte forløbet, fordi du var så nervøs. Her må jeg rose politiet – de var super gode. Der sad en smart Mads Mikkelsen type og en ældre erfaren type, der godt kunne se, at du var hamrende nervøs. Han lagde en hånd på Jespers knæ og sagde 'bare tag den med ro. Du har dummet dig – det ved du godt, men vi skal nok få fat i dem'."

Mødet med bedragerne

Kvinden, som Jesper troede, han skrev med, have oprindeligt lagt op til, at de skulle mødes. Det blev aldrig til noget. Derimod var han nødt til at møde de to mænd, som havde misbrugt hans identitet, da han skulle vidne i retssagen mod dem. Jesper fortæller, at han var meget påvirket af det hele i perioden op til retssagen.

"Jeg var hamrende nervøs. Jeg var også bange for, at retssagen ville filmet og at jeg ville komme i avisen, så andre kunne finde ud af, hvad der var sket."

Jespers far tog med ham, da han skulle møde op i retten. De havde en lang køretur foran sig. Der blev ikke snakket meget på turen, for Jesper havde brug for bare at sidde med sine egne tanker.

Om oplevelsen i retssalen fortæller Jesper: "Jeg sad under en meter fra dem, der havde gjort det. Det var meget ubehageligt. Jeg havde koldsved. Jeg har svært ved at sætte ord på det. Jeg svarede meget kort på spørgsmålene. Jeg ville bare have det overstået."

> "KVINDEN, SOM JESPER TROEDE, HAN SKREV MED, HAVE OPRINDELIGT LAGT OP TIL, AT DE SKULLE MØDES."

Skal Jesper betale pengene tilbage?

Den hårde sandhed er, at det ved han endnu ikke. Siden september har han gået i uvished. Jesper har med hjælp fra Søren rejst et erstatningskrav mod de sigtede. Jesper afventer, at der falder dom i sagen og at politiet forhåbentlig finder frem til pengene. Hvis pengene ikke bliver fundet, er Jesper forpligtet til at dække det lånte beløb, da han har udvist det, man kalder grov uagtsomhed ved at dele personlige oplysninger som NemID osv.

Søren fortæller, at de er blevet anbefalet at sige, at Jesper ikke kan betale, og så går sagen videre til fogedretten og så kører det derigennem.

Store konsekvenser

Det ellers så uskyldige HEJ har haft store konsekvenser for Jesper på to planer. Menneskeligt og økonomisk.

"Jeg har det nogenlunde nu, men jeg er nervøs for, om jeg skal i fogedretten," fortæller Jesper.

Søren føjer til: "Jeg har været meget frustreret på Jespers vegne, og jeg kan endda lægge det fra mig. Jesper skal bære rundt på det hele tiden".

"JA, det skal jeg," stemmer Jesper i og fortsætter: "Jeg føler mig pinlig og snothamrende dum. Det er jo mig selv, der har udleveret oplysningerne. Jeg har udleveret NemID, pasnummer og CPR-nummer."

Søren fortæller videre: "Jeg har kendt dig i fem år, Jesper, og jeg har set sider af dig, som jeg aldrig har set før."

Som om de menneskelige konsekvenser ikke er en høj nok pris, så er situationen den, at Jesper hver måned har 1.200 kr. til fornødenheder, når hans leveudgifter er trukket fra. Hvis han skal betale pengene tilbage, skal han ud af de 1.200 kr. finde 3.500 kr. Han står altså i en fuldstændig umulig situation.

Han håber derfor, at andre unge vil følge hans råd til færden på de sociale medier. ■

JESPERS GODE RÅD

Du skal ikke acceptere venne- eller beskedanmodninger på Facebook fra nogen, du ikke kender eller ikke har en fornemmelse af, hvem er.

Du skal kun acceptere anmodninger fra nogen, du har fælles venner med.

Du må aldrig dele oplysninger som pas, NemID, CPR-nummer og lignende på sociale medier.

"IDENTITETSMISBRUG ER NOGET, VI I LIGEVÆRD HAR FOKUS PÅ. DERFOR HAR VI LIGE NU GANG I ET PROJEKT, HVOR VI UDVIKLER ET BRÆTSPIL, DER SKAL VÆRE MED TIL AT FOREBYGGE, AT UNGE MED SÆRLIGE BEHOV KOMMER UD FOR DET, SOM JESPER HAR VÆRET IGENNEM. DU KAN LÆSE MERE OM PROJEKTET I ARTIKLEN PÅ DE KOMMENDE SIDER."

*Søren er også et fiktivt navn

KAMPEN MOD IDENTITETSTYVERI

På de foregående sider kan du læse artiklen om en ung mand, der er blevet lokket til at udlevere sine personlige oplysninger, hvilket har efterladt ham med en gæld på 400.000 kr. Han er en ung mand med særlige behov, og han er bare ét af de mange eksempler på, hvordan unge mænd og kvinder som ham bliver lokket til at udlevere personlige oplysninger, som gør, at andre kan misbruge deres identitet.

AF Mette Davidsen & Helene Kaas ¦ **FOTO** Mette Davidsen

Det er et tiltagende problem i og med, at flere og flere ting bliver digitale. Derfor er det noget, vi i Ligeværd er meget opmærksomme på. En af måderne, vi sætter ind på, er med Unge For Ligeværds projekt "Kampen mod identitetstyveri", der omfatter et læringsbrætspil.

Udviklingen af et læringsbrætspil

Læringsbrætspillets indhold og form skabes af fagprofessionelle og unge med særlige behov. Fagfolk fra skoler og uddannelsessteder, der er medlem af Ligeværd, bidrager med erfaring og faglig viden om skabelse af; det gode samtalerum, støtte af ofre for identitetstyveri og forebyggelse af dette. Læringsbrætspillet afprøves løbende af unge med særlige behov, og på den måde sikres kvaliteten af brætspillet. Læringsbrætspillet udvikles i tæt samarbejde med Copenhagen Game Lab, som er ekspert i at lave læringsbrætspil, der skaber dialog og bygger på fagligt indhold.

Marie Gamborg Obel fra Efterskolen Helle, som deltager i udviklingsteamet, fortæller hvorfor, hun finder det vigtigt at tale om identitetstyveri:

"Det er særligt vigtig at få snakket om identitetstyveri specielt i vores elevgruppe (unge med særlige behov), fordi de ikke har særlig nemt ved at bede om hjælp, de skammer sig over, at det er sket og har ikke lyst til at fortælle andre om, at de er blevet snydt, så derfor kan der gå lang tid og problemerne kan blive rigtig store før de unge får bedt om hjælp."

Brætspillet "Stop identitetstyven" skaber fælles fokus

Unge med særlige behov er særligt udfordrede med at passe på deres personlige oplysninger, og kan derfor let blive ofre for identitetsmisbrug. Personlige oplysninger er fx CPR-nr, Nem-ID, bankkontonummer, konti til sociale medier og passwords. Læringsbrætspillet skal bidrage til, at de unge med særlige behov opnår en sund skepsis mht. at dele deres personlige oplysninger samt får støtte til at tale om overgrebene på en konstruktiv måde. At blive offer for identitetstyveri er forbundet med skam for de unge. Derfor venter de ofte længe med at bede om hjælp og fortælle om, hvad de har været udsat for. Brætspillet skaber et samtalerum, hvor de kan fortælle om deres oplevelser. Derved bliver spillet et værktøj for ressourcepersonerne, som støtter de unge til en tidlig indsats, og det er målet, at det skal mindske risikoen for gæld og psykiske følger af overgreb. Gennem spillet får de unge øget viden om identitetstyveri samt deres handlemuligheder, hvis skaden sker.

Helle Bagge, vejleder i UFL, udtaler:

"Brætspillet vil opfordre og hjælpe de unge til at fortælle om deres oplevelser og ikke føle skam. Vi har oplevet, når de fortæller om deres oplevelser, så hjælper det både den unge, som har været udsat for overgrebet, og de andre i klubben. De lærer både, at det ikke er normal adfærd, at andre mennesker beder om deres personlige oplysninger, men også om, hvilken adfærd der er normal mellem venner og overfor mennesker, de unge ikke kender."

Helle Bagge fremhæver fordelene ved, at den særlige indsats er netop et brætspil:

"Vi oplever også, at nogle unge bliver snydt flere gange, derfor er det godt, at der bliver udviklet et brætspil, som vi kan spille igen og igen. Og da vores unge i mange situationer har behov for gentagelse, er det vigtigt at tage snakken om at være offer for identitetstyveri jævnligt, fordi de unge fortrænger eller glemmer, hvad vi har snakket om. På den måde inddrages nye medlemmer i klubben i snakken om identitetstyveri, og vi håber dermed, at det holder op med at være tabu at tale om blandt de unge mennesker."

Læringsbrætspillet er færdigudviklet til november 2019

Unge med særlige behov i hele landet vil komme til at spille det færdig læringsbrætspil. Det vil ske gennem aktiviteter i UFL-klubberne, skoler og uddannelsessteder og andre organisationer, som oplever at deres medlemmer udsættes for identitetstyveri. Brætspillet spilles i sociale sammenhæng og det er designet til at kunne spilles gentagende gange, sådan at unge med særlige behov løbende bliver mindet om, hvad identitetstyveri er, og hvad de kan gøre, hvis de møder identitetstyveri. På den måde vil aktiviteterne også have en forbyggende karakter. ■

OM PROJEKTET

Unge For Ligeværds projekt løber fra oktober 2018 til og med marts 2021.

Projektet er økonomisk støttet af Offerfonden under Civilstyrelsen.

Projektet ledes af Mette Davidsen fra Ligeværds sekretariat.

Få mere at vide om projektet ved at kontakte Mette på mette@ligevaerd.dk eller 2234 3113.

LIGEVÆRD VAR PÅ FOLKEMØDET I JUNI

Vi havde tre intense dage på Folkemødet på Bornholm i juni, hvor vi blev beriget med viden, erfaringer og ikke mindst nye kontakter, som vi vil engagere i arbejdet med at skabe ligeværdige rammer og muligheder for børn, unge og voksne med særlige behov.

AF / FOTO Helene Kaas

"DAGENS TEMAER HAR VÆRET FORÆLDRE MED SYSTEM-STRESS, EN SAMFUNDS-KONTRAKT, DER ER BLEVET BRUDT..."

#FORDILIGEVÆRDIGHEDKOMMERIKKEAFSIGSELV

KØREKORTET GØR EMIL UAFHÆNGIG

29-årige Emil Østergaard fra Thisted kan stave sig gennem ord på tre-fire bogstaver, men længere ord og sætninger kan han ikke læse. Alligevel lykkedes det ham for fem år siden at gennemføre teoriprøven og få sig et kørekort.

EMIL BAG RATTET I SIN ELSKEDE FORD KA

AF / FOTO Eva Andersen

Det var en glad Emil Østergaard, som for fem år siden bestod teoriprøven i tredje forsøg og nu kunne gå op til køreprøve. Den bestod han til gengæld med det samme.

Emil har nemlig ingen vanskeligheder med at begå sig i trafikken. Han er en snusfornuftig bilist og med efterhånden fem års erfaring på vejene, er han ikke bleg for at tage på langtur over grænsen for at handle billige sodavand eller tage en tur til bilmesse i Fredericia.

Men læse kan han ikke, og derfor var det ingen selvfølge, at han skulle få et kørekort, fortæller Emils mor Anette Østergaard.

"Emil er trilling. Han vejede kun 805 gram ved fødslen, og som spæd blev han meget syg. Derfor har han siden han var lille haft brug for ekstra hjælp. Han har ikke lært at læse og skrive som sine søstre, og efter 0. klasse kom han i specialklasse, og som teenager kom han på en specialefterskole," fortæller hun.

Efter et ophold på bo- og uddannelsesstedet Elmelund var han som 24-årig klar til at flytte for sig selv. Han bor i dag i sit eget lille parcelhus få hundrede meter fra forældrene – Anette, der arbejder som pædagog i en naturbørnehave, og Vagn, som er på efterløn. En time om ugen får Emil praktisk hjælp i hjemmet fra kommunens støttecenter. Her kommer han også flere gange om ugen til fællesspisning med andre unge, og så er han aktiv i den lokale forening Unge for Ligeværd.

Mange timers ekstra hjælp

Uden hjælp fra forældrene havde han aldrig bestået teoriprøven, og familien måtte terpe med ham hver eftermiddag i ugevis. At læse, forstå og huske de mange færdselsregler og -skilte og svare rigtigt på teoriprøvens drilske spørgsmål var en stor udfordring for Emil.

"Hver eftermiddag kom Emil over til os for at øve. Vi brugte timer på at læse og gentage. Jeg var ikke i tvivl om, at han nok skulle få et kørekort, men det ville blive svært, og det krævede hårdt arbejde," fortæller Anette.

"Der skal mange gentagelser til, før det sidder i rygsækken," tilføjer Emil, som fik læst teoribogen højt af forældrene, og hver enkelt side måtte forklares tre eller flere gange, før informationerne sad fast.

"Den ene dag huskede og forstod han tre skilte – den næste havde han glemt, hvad de betød, men kunne huske tre andre," siger Anette, hvis tålmodighed kom på prøve.

Så meget større var glæden, da Emil endelig bestod teoriprøven.

Hans læge havde skrevet en lægeerklæring og indstillet ham til ekstra hjælp, så Emil fik en særlig godkendelse til at gå at alene til teoriprøve hos den motorsagkyndige, som på den måde havde tid til at læse opgaverne højt og svare på eventuelle forståelsesspørgsmål.

"Køreprøven gik jeg lige gennem, det var i oktober," siger Emil.

"Vi kørte bag dig hjem, du kørte MEGET laaangsomt," griner hans mor.

Kørekortet, som forældrene betalte, blev dobbelt så dyrt som døtrenes, fordi Emil måtte have mange ekstra køretimer, men pengene er godt givet ud, siger Anette.

"Alle unge vil gerne køre bil, og selvfølgelig ville Emil også det. Det hører med til at være ung."

I garagen står en skinnende gul Ford Ka. Emil har haft den siden den dag,

29-årige Emil Østergaard kan ikke læse længere ord og sætninger, og hans korttidshukommelse gør, at han glemmer hurtigt, men køre bil – dét kan han!

"ALLIGEVEL LYKKEDES DET HAM MED HÅRDT ARBEJDE OG HJÆLP FRA FORÆLDRENE AT BESTÅ TEORIPRØVEN OG FÅ SIG ET KØREKORT."

han bestod køreprøven, og bilen er en kæmpe hjælp i hverdagen. Han passer godt på den, den bliver passet og plejet og nusset om. Der er ikke en ridse i lakken eller en fugleklat at se nogen steder.

Uafhængig og fri

"At have bilen giver mig en kæmpe frihed. Alting bliver nemmere," siger Emil, som tre dage om ugen møder kl. 05 på arbejde i et lokalt rengøringsfirma. Her har han et skånejob, og takket være bilen har han ingen problemer med at tage på kundebesøg eller fragte rengøringsudstyr frem og tilbage mellem opgaverne. Også socialt er det en kæmpe gevinst at have kørekort og være mobil.

"Jeg skal begynde til håndbold i Nykøbing. Der er 30 kilometer hver vej, og uden bil ville jeg være afhængig bussen eller af far og mor til at køre mig."

Nej, Emil er ikke afhængig af nogen til at transportere sig. Måske er det nærmere familien, som er blevet lidt småafhængig af ham til at lege chauffør hist og pist?

"Det var da stort, da Emil pludselig havde både kørekort og egen bil og kunne besøge sin mormor på plejehjemmet og handle dagligvarer for hende.... Eller da hans søster for nylig var sygemeldt under graviditeten og ikke måtte gå langt eller løfte tunge ting – da var det Emil, som kørte og slæbte varer for hende," siger Anette.

Netop som Emil er i gang med at vise bilen frem, ringer hans mobiltelefon. Anette tager den og rækker den til sin søn med et skævt smil.

"Apropos. Det er din søster, som spørger, om du vil køre et smut forbi med posen med pølsehorn fra fryseren!" ■

KLAR TIL AT TAGE ET KØREKORT?

Anette Østergaard, som i mange år har arbejdet som frivillig i Unge for Ligeværd i Thisted og er mor til Emil, har følgende råd til unge, som drømmer om at tage et kørekort, men som har særlige udfordringer.

- **Vent nogle år ekstra** – du skal være parat. Det kræver en stor indsats og hårdt arbejde at tage kørekort, når man er bogligt svag. Og det kræver hjælp fra dine forældre eller andre i den nærmeste familie. Lyt til din familie og folk tæt på dig – er du klar?
- **Vær forberedt på at dumpe** de første gange. Det tager længere tid og koster flere penge at tage et kørekort, når man har svært ved at læse og skrive eller har andre særlige udfordringer.
- **Få en masse erfaring** som passager. Få en erfaren bilist (gerne far eller mor) til at forklare, hvad der sker i trafikken. Kør mange ture og lær forskellige situationer at kende.
- **At færdes i trafikken** og lære om skilte og regler gør det lettere at forstå teorien.
- **Findes der særlige muligheder** for hjælp, når du skal gå op til teoriprøven? Tal med din praktiserende læge eller den motorsagkyndige om dine muligheder.

GODE RÅD FRA KØRELÆREREN:

Vælg en erfaren kørelærer, som ved, at mennesker er forskellige og har forskellige forudsætninger for at følge med i undervisningen. Vælg gerne en kørelærer, som har overskud til at tage sig af de elever, som har særlig svært ved undervisningen.

Øvelse gør mester. Det giver selvtillid, når man bruger god tid på at øve teorien derhjemme. Det er en god idé at få hjælp fra sine forældre.

Vær tålmodig og tag imod den teoriundervisning, du har brug for. Hos Alice og Knuds køreskole er prisen for teoriundervisningen fast og lyder på 2100 kr. Der er ingen begrænsning på, hvor tit man kan møde op til teoriundervisningen, som foregår to gange om ugen i køreskolens lokaler i Thisted.

NOGLE SKAL VENTE ET PAR ÅR EKSTRA, INDEN DE ER "KØREKLAR"

Moderne hjælpemidler letter teoriundervisningen for unge med særlige behov, fortæller kørelærer Alice Johansen, som har hjulpet hundredvis af unge gennem teori- og køreundervisning.

AF / FOTO Eva Andersen

KØRER-KORTET GIVER EMIL EN KÆMPE FRIHED

Ikke to køreelever er ens. Nogle har let ved det hele. Andre må kæmpe med at få teorien på plads, og andre igen bliver udfordret, når de sidder bag rattet og skal begå sig i trafikken i det virkelige liv.

Alice Johansen har sammen med sin mand Knud drevet køreskole i over 35 år. Hun slår fast, at selv om man har svært ved at læse og skrive, kan det godt lade sig gøre at bestå teori- og køreprøve. Men det kræver tålmodighed og ekstra forberedelse.

– Jeg møder en del unge med særlige udfordringer. Hvis det kun drejer sig om at have svært ved at læse og skrive, betyder det ikke det store i dag. Man skal kunne sætte et kryds ud for "ja" eller "nej" i teoriprøven, og man kan lytte til og se øvelserne på sin computer. Det er ikke som i gamle dage, da man skulle kunne læse teoribogen. Det nye e-learning-system har gjort teoriundervisnin-

"SOM KØREELEV SKAL MAN IFØLGE LOVEN HAVE MINDST 16 TIMERS KØREUNDERVISNING PÅ VEJENE, INDEN MAN KAN GÅ OP TIL KØREPRØVE..."

gen lettere for de unge, som har vanskeligt ved det boglige, fortæller hun.

Ekstra undervisning

Som køreelev skal man ifølge loven have mindst 16 timers køreundervisning på vejene, inden man kan gå op til køreprøve, men en del elever har brug for flere timer, inden de er klar til at møde den motorsagkyndige til køreprøven.

– 20, 30 – nogle gange 40 timer. Det er meget forskelligt, fortæller Alice Johansen, som et par gange har givet den svære besked til en elev – "måske egner du dig ikke til at tage et kørekort" eller "måske er det bedre, du venter".

– Det er sket et par gange, at jeg har rådet en elev til at vente et par år og se, om han eller hun er blevet mere klar til den tid, siger Alice Johansen.

Nogle køreelever har svært ved selve kørslen, og her hjælper e-learning desværre ikke. Andre er mere praktisk orienterede og kan bedre forstå undervisningen på vejen end i teorilokalet. Og så er der de elever, som trods hjælpemidler har så svært ved teoriundervisningen, at de dumper teoriprøven flere gange. I de tilfælde er der ikke andet at gøre end at øve og øve, lyder det fra kørelæreren.

– Min erfaring er, at eleven har meget bedre chancer for at bestå teoriprøven, hvis han har fået hjælp hjemmefra. I mange tilfælde er forældrenes hjælp direkte nødvendig, det er præcis ligesom når man hjælper sine børn med lektierne i skolen.

Lægen bestemmer

Inden man overhovedet kan få lov at gå op til køreprøve, skal man have en lægeerklæring fra sin praktiserende læge. Det er nemlig lægen, som vurderer, om man er egnet til at køre bil. Har man en diagnose – det kan for eksempel være ADHD, kan det tage længere tid at blive godkendt til at gå op til køreprøve. I sidste instans bygger afgørelsen på en sundhedsfaglig vurdering fra en speciallæge. ■

LÆGEN SKAL VURDERE

ER DU EGNET TIL AT KØRE BIL?

Når man skal tage kørekort, er det et krav, at man får en godkendt lægeerklæring (lægeattest). Lægeerklæringen skal udstedes af den praktiserende læge. Formålet med lægeerklæringen er at undersøge, om man er fysisk egnet til at køre bil. Dette undersøger lægen ved at undersøge blandt andet synet, og om man er farveblind.

Lægen spørger måske også, om man har tendens til at være svimmel eller har andre problemer med helbredet. Desuden tager lægen stilling til, om tidligere sygdom eller en diagnose kan have indflydelse på evnen til at køre bil.

Har man f.eks. været udsat for at besvime, vil det højst sandsynligt betyde, at en lægeerklæring ikke umiddelbart kan godkendes. Den videresendes derfor til embedslægen, som vil foretage en ny vurdering.

KOMMUNER SJUSKER MED AFGØRELSERNE OM STU

KOMMUNER SKAL KOMME MED EN BEGRUNDELSE, HVIS DE IKKE GIVER DET ØNSKEDE STU-TILBUD.

Klagenævnet for specialundervisning påpeger, at flere kommuner ikke har en ordentlig forvaltningspraksis, når de giver afslag på de unges ønsker om STU tilbud.

AF Esben L. Kullberg | **FOTO** Mette Davidsen

Langt de fleste henvendelser, vi får i vores telefonrådgivning, handler om unge, der ikke får det STU-tilbud, de gerne vi have", siger Julie Fabian, socialfaglig konsulent i Ligeværd. "Der er fortsat mange unge, som ikke får mulighed for at vælge det sted, de helst vi tage deres STU-forløb". 5 ud af 10 henvendelser i Ligelinie (Ligeværds rådigvning) kommer fra forældre, der ikke synes, at kommunen lytter til deres og den unges ønsker, når de beslutter, hvor den unge skal tage sin STU. Julie Fabian fortsætter "I mange af de sager jeg ser igennem, når jeg støtter familierne i at udforme en klage, er der en tendens til, at afslaget ikke indeholder en begrundelse."

Det har Klagenævnet for Specialundervisning også lagt mærke til. I den årsrapport fra klagenævnet, der netop er blevet offentliggjort, skriver man: "I nogle tilfælde har kommunen ikke begrundet valget af uddannelsessted i afgørelsen, og den unge eller partsrepræsentanten er uforstående overfor kommunens afslag på den unges ønske om STU-uddannelsessted. Det fremgår af kapitel 5 i vejledning om lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov, at hvis uddannelsestilbuddet er et andet end det, den unge selv har ønsket, er der tale om en forvaltningsafgørelse, som skal begrundes."

Julie Fabian indrømmer, at det er lidt svært at forstå, hvad klagenævnet i virkeligheden siger: "I et helt almindeligt sprog betyder det, at hvis kommunen træffer en afgørelse om, hvor den unge kan tage sit STU-forløb, som er i modstrid mod den unges og forældrenes ønske, så SKAL kommunen begrunde, hvorfor de ikke

giver det ønskede tilbud. Og det sker stort ALDRIG i de afgørelser, jeg får at se", siger Julie Fabian med henvisning til de mange henvendelser, hun får i Ligeværds rådgivningstjeneste, Ligelinje. I de fleste sager begrunder kommunen hvorfor de henviser til det tilbud, de har valgt, og altså ikke, hvorfor de giver afslag på det familien og de unge ønsker.

Reglerne om begrundelse er et af de bedste våben, borgeren har overfor myndigheden

Ligeværd er sikker på, at specialklagenævnets fokus på den manglende begrundelse kan danne grundlag for, at flere unge med særlige behov får den uddannelse, de drømmer om. En begrundelse skal altid indeholde en kort redegørelse af de faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen. Uden en ordentlig begrundelse er det næsten umuligt at gribe fat i hvilken del af sagsbehandlerens arbejde, man ikke er enig i. En god begrundelse er derfor borgernes bedste udgangspunkt for at lave en relevant klage og derigennem modtage den uddannelse, man drømmer om. I dag er der mange kommuner og sagsbehandlere, der sjusker med begrundelserne. Desværre! For reglerne om begrundelse er et af de bedste våben, borgeren har overfor myndigheden.

Valgmuligheder giver bedre STU

Ligeværd.online har tidligere skrevet om konsekvenserne af, at kommunerne ikke lytter til de unge og deres forældre. Oftest resulterer det i, at den unge ikke kommer i gang med et STU forløb, eller at den unge stopper sit forløb før tid og falder fra uden, at der gives andre tilbud i stedet for.

Den nye benchmark analyse, Epinion lige har udarbejdet, og som ministeriet selv har betalt, peger også på, at det giver bedre STU forløb med mindre frafald, når den unge og forældre inddrages i indslusningen og der gives valgmuligheder i forhold til, hvor den unge kan tage sin STU. I rapporten skriver Epinion: "De primære fund i forbindelse med indslusningsprocessen er, at når der bliver skabt det rette match mellem elev og STU-institution, kan det have en positiv betydning for frafaldet. Det kommer særligt til udtryk ved, at der i de kommuner, hvor forældre oplever at blive inddraget i tilrettelæggelsen af uddannelsesforløbet, får information om STU via besøg på skolen og oplever at STU-forløbet passer til elevens behov og ønsker, er et lavere negativt frafald. Hvorvidt forældrene oplever, at STU-forløbet passer til elevens behov og ønsker, har også en positiv sammenhæng med udslusningen i kommunen."

"Man må jo håbe, at ministeriet læser deres egen rapport", siger Esben L. Kullberg med et skævt smil og fortsætter: "Der er efter vores opfattelse behov for, at der sættes tydeligere rammer for, hvordan kommunerne inddrager den unge og forældrene i beslutningsprocessen. Vi oplever, at der er god opbakning fra folketingspolitikerne til, at de unge får bedre muligheder for at vælge deres STU sted. Men det kniber mildt sagt i kommunernes visitationsudvalg. Hvis vi skal ændre på det helt urimelige forhold og skabe ligeværd i valg af uddannelse for unge med særlige behov, så må Folketingets politikere og ministeren sætte nogle klarere rammer for kommunerne, så de ikke blot kan bestemme uddannelsessted hen over hovedet på den unge, men bliver forpligtet til at give den unge et passende antal valgmuligheder" opfordrer Esben L. Kullberg. ■

DET MINDSKER FRAFALDET

Når de unge inddrages i valg af STU.

STU-ANALYSE:

INDDRAGELSE AF DE UNGE GIVER BEDRE STU-FORLØB

Analyse fra Undervisningsministeriet: Inddragelse af den unge og forældre giver bedre STU-forløb og større sandsynlighed for, at uddannelsen fører til beskæftigelse.

AF Esben L. Kullberg | **FOTO** Arkiv

Vi har sagt det i mange år, så derfor er det glædeligt, at analysen, ministeriet har fået udarbejdet, gentager det, vi har sagt," siger Esben L. Kullberg, sekretariatschef i Ligeværd og hentyder til, at Ligeværd i mange år har understreget vigtigheden af, at kommunerne lytter til de unges ønsker om uddannelsessted. Det bliver nu understøttet af ministeriets egen STU Benchmarkanalyse.

"Vi ved, at det betyder rigtig meget for, at den unge er motiveret og gennemfører sit STU-forløb, at det er det sted og det indhold, den unge ønsker. Men det er jo ikke raket-videnskab. Sådan er det jo for os alle. Det er jo svært for alle at bevare interessen, hvis vi ikke synes, vi er det sted, vi skal være. Når den nye benchmarkanalyse nu siger det samme, så føler vi jo lidt, at vi bliver anerkendt for det, vi har sagt længe" siger Esben L. Kullberg.

"NÅR DER BLIVER SKABT DET RETTE MATCH MELLEM ELEV OG STU-INSTITUTION, KAN DET HAVE EN POSITIV BETYDNING FOR FRAFALDET."

"VI HÅBER SELVFØLGELIG, AT KOMMUNERNE NU LÆSER DENNE RAPPORT NØJE OG TAGER ANALYSENS KONKLUSION TIL EFTERRETNING."

NÅR ET STU-FORLØB MATCHER ELEVENS ØNSKER OG BEHOV OPLEVES ET LAVERE NEGATIVT FRAFALD.

Undervisningsministeriet offentliggjorde STU Benchmarkanalysen i januar 2019, og heri konkluderede man blandt andet:

"De primære fund i forbindelse med indslusningsprocessen er, at når der bliver skabt det rette match mellem elev og STU-institution, kan det have en positiv betydning for frafaldet. Det kommer særligt til udtryk ved, at der i de kommuner hvor forældre oplever at blive inddraget i tilrettelæggelsen af uddannelsesforløbet, får information om STU via besøg på skolen og oplever at STU-forløbet passer til elevens behov og ønsker, er et lavere negativt frafald. Hvorvidt forældrene oplever, at STU-forløbet passer til elevens behov og ønsker, har også en positiv sammenhæng med udslusningen i kommunen."

"Vi håber selvfølgelig, at kommunerne nu læser denne rapport nøje og tager analysens konklusion til efterretning. Hvis man i kommunerne i højere grad lægger afgørelserne i forlængelse af de unges ønsker, så vil man nok også se, at STU-forløbene i højere grad fører til et godt beskæftigelsesrettet forløb efterfølgende. Når vi kigger på de henvendelser, vi får i vores rådgivning, så er der bestemt udviklingsmuligheder i kommunerne," siger Esben L. Kullberg, som støttes af Ligeværds socialfaglige konsulent, Julie Fabian, der siger: "Vi har mange henvendelser – særligt fra forældre – hvor de unges ønsker ikke bliver inddraget i beslutningen om, hvor de kan tage deres STU-forløb. Indimellem går hele processen i hårdknude, fordi uddannelsesstedet ikke passer til den unge."

Det bragte Ligeværds nyhedsbrev, LIGEVÆRD.ONLINE, i foråret et eksempel på, da nyhedsbrevet beskrev et forløb fra Middelfart, hvor Frederikke ikke kunne få det STU-tilbud, hun og hendes forældre mente passede bedst til hende. "Middelfart kommune anvender altid det lokale STU-tilbud" var det afvisende svar fra kommunen på Frederikkes ønske om at gå på Munkegården. Konsekvensen af den sag er, at Frederikke stadig ikke er i gang med et STU-forløb. Sagen er dog ikke helt afsluttet endnu. Der er fortsat håb om, at også Frederikke får mulighed for medindflydelse på sin egen uddannelse, lige som andre unge har.

Epinion har udarbejdet STU Benchmarkanalysen for Undervisningsministeriet som opfølgning på STU-evalueringen i 2017. I evalueringen fra 2017 var det tydeligt, at der i mange kommuner var udfordringer med både frafald og udslusningen af de unge til et job efter STU'en. Derfor blev der lavet en analyse, der skulle undersøge hvilke forhold, der modvirker frafald og hvilke forhold, der sikrer den bedste udslusning til beskæftigelse.

På Undervisningsministeriets hjemmeside uvm.dk ligger både "STU – best practice" og "STU benchmarkanalysen". ■

LIGEVÆRD

Vejledningsmesse 2019

UNGE MED SÆRLIGE BEHOV FINDER VEJ TIL SKOLE, UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE

HERNING
25. september
Carl-Henning Pedersen
og Else Alfelts museum
Birk Centerpark 1, 7400 Herning

KOLDING
26. september
Innovationsfabrikken Kolding
Birkemosevej 1, 6000 Kolding

AARHUS
3. oktober
Aarhus Rådhus
Rådhuspladsen 2
8000 Aarhus C

BESØG MESSERNE:
KL. 9.00-18.00

Ligeværds Vejledningsmesser sætter unges fremtid i centrum. Kom og se, de forskellige typer af skole-, uddannelse- samt beskæftigelsesmuligheder for de unge med særlige undervisningsbehov. En god skole og et godt uddannelsessted er vigtigt for den unges fremtid og for den unges trivsel og livskvalitet.

LIGEVÆRDS
VEJLEDNINGS-
MESSER
2020

Find messeinfo.:
ligevaerd.dk/messer

SAMARBEJDE MELLEM SOCIAL-ØKONOMISKE UDDANNELSESSTEDER, KOMMUNER OG VIRK-SOMHEDER.

"VI VED, AT DE SOCIALØKONOMISKE UDDANNELSES-STEDER GØR ET STORT ARBEJDE FOR AT GØRE DE UNGE KLAR TIL ARBEJDS-MARKEDET."

RESSOURCEFORLØB DER VIRKER

Der er brug for arbejdskraft. Arbejdsudbuddet skal øges. Flere borgere på kanten af arbejdsmarkedet skal i job. Det skal ressourceforløb blandt andet være med til. Men ressourceforløb har været meget udskældte.

AF Esben L. Kullberg | **FOTO** Mette Davidsen

For mange ressourceforløb kommer til blot at være årevis af forskellige afklaringsforløb uden at det fører til noget. Mange borgere fortæller om, at de bliver mere syge og mister deres kompetencer i stedet for, at de udvikler kompetencer, så de kan komme til at varetage et job.

Ligeværd har gennem de seneste år arbejdet med at udvikle ressourceforløb, der virker. Ressourceforløb, der udvikler borgerne, gør dem klar til arbejdsmarkedet og giver dem tro på, at de også kan få en plads i en virksomheds arbejdsfællesskab.

ViVirk'R's ressourceforløb virker – samarbejde er nøglen

"Vi ser rigtig mange unge mennesker på vores socialøkonomiske uddannelsessteder, der rigtig gerne vil have et job. Vi kender selvfølgelig også til eksemplerne på, at ressourceforløbene ikke munder ud i et job, men at forløbene bliver ved i en uendelighed. Vi hører også unge, der oplever, at de bliver dårligere i løbet af ressourceforløbene i stedet for at udvikle deres arbejdsmarkedskompetencer," fortæller Esben L. Kullberg, der er sekretariatschef i Ligeværd. "Vi ved, at de socialøkonomiske uddannelsessteder gør et stort arbejde for at

"DET HELT SÆRLIGE VED VIVIRK'R FORLØBENE ER SAMARBEJDET..."

KORT OM VIVIRK'R

Ligeværd har siden 2016 arbejdet på projekt ViVirk'R med støtte fra STAR. Projektets formål et at udvikle og implementere en model for vidensbaserede, virksomhedsrettede ressourceforløb for unge med handicap. På baggrund af erfaringer fra fire lokaler partnerskaber mellem borger, kommune, virksomhed og institution er Model ViVirk'R nu udviklet. Den præsenteres på en konference i Vejle den 5. september. Læs mere på bagsiden af magasinet.

gøre de unge klar til arbejdsmarkedet. Vi ved også, at de faktisk kommer rigtig langt med de unge – hvis kommunerne giver dem lov til at stå for det virksomhedsrettede arbejde. Derfor søgte vi Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering om at få lov til at udvikle modeller for ressourceforløb, der er lavet i et samarbejde mellem den kommunale myndighed og det socialøkonomiske uddannelsessted. Det blev til projektet "ViVirk'R", et projekt med fire lokale partnerskaber mellem en kommune, et socialøkonomisk uddannelsessted og en eller flere virksomheder.

Gennem de seneste tre år har Ligeværd arbejdet med ressourceforløb. Men i stedet for, at jobcentrene står alene med at tilrettelægge forløbene og visitere den unge ud i forskellige afklaringsforløb, praktikker, behandling eller andet, der skal være med til at gøre den unge klar til job, sker det i et samarbejde mellem jobcenteret, uddannelsesstedet og virksomhederne.

"Det helt særlige ved ViVirk'R forløbene er samarbejdet," siger Marianne Saxtoft, der er beskæftigelsesfaglig konsulent i virksomheden Samskabelse og proceskonsulent i ViVirk'R. Marianne Saxtoft har fulgt både unge, uddannelsesstedernes ungekoordinatorer, kommunernes koordinerende sagsbehandlere og virksomhedernes mentorer i alle fire lokale partnerskaber. Hun er ikke i tvivl: Det forpligtende samarbejde mellem uddannelsessted, kommunal myndighed og virksomheder kan hjælpe de borgere, som jobcentrene ikke lykkes med.

"Det, vi hører fra de kommunale medarbejdere, er, at denne gruppe af borgere med så mange udfordringer er svære at hjælpe på den måde, man traditionelt arbejder på i kommunerne," siger Marianne Saxtoft og fortsætter: "De ressourceforløb, mange borgere kommer i, er sammensat af mange dele fra mange forskellige steder med mange skift og nye ansigter. Og det er ofte svært for borgeren at finde sammenhæng i. Med uddannelsesstedet som det sted, hvor ressourceforløbet er forankret, er det anderledes. Her er der i højere grad sammenhæng og tæt opfølgning på, hvordan borgeren har det, og her ses på både arbejdsliv, hverdagsliv og fritidsliv i en sammenhængende indsats."

Tillid giver ro i samarbejdet om borgeren

Koordinerende sagsbehandler i Ringkøbing-Skjern kommune, Kirstine Bech Jensen giver Marianne Saxtoft ret: "Det relationsbårne er afgørende for alle dem, vi arbejder med. Og netop det, er de gode til at arbejde med på uddannelsesstederne. Men de mange skift og de mange overgange, borgeren ofte oplever i mere ordinære forløb, er med til at skabe/fastholde de negative erfaringer, og derfor er det helt afgørende at få etableret og fastholdt stabile relationer. På Ligeværds uddannelsessteder har man en meget stor viden om at arbejde med unge med kognitive udfordringer, sociale og psykiske handicap eller andre massive vanskeligheder. Men det særlige her er, at det pædagogiske perspektiv findes som et grundlag under det jobrettede arbejde – et næsten usynligt sikkerhedsnet under det, som sker i virksomheden," siger hun.

Carina Hansen, der er uddannelseskonsulent i ressourceforløb i Aarhus kommune betoner tilliden mellem samarbejdspartnerne som en væsentlig faktor for at skabe ro i borgerens forløb: "Når der er tillid imellem os, der skal

arbejde sammen om borgeren, så er det muligt at delegere opgaver til hinanden. Jeg ved, at min samarbejdspartner på uddannelsesstedet arbejder i samme retning som mig. Jeg ved, at de er tæt på den unge. Det betyder, at de planer, vi har lavet med borgeren, bliver fulgt, og at jeg roligt kan overlade opgaven til uddannelsesstedet. Det giver mig mindre opfølgning og mere ro til at koncentrere mig om andre opgaver og andre borgere."

Socialøkonomiske uddannelsessteder har særlige muligheder

Erhvervsskolen Vestjylland er en af de fire socialøkonomiske uddannelsessteder i ViVirk'R. Enok Linde, der er jobkonsulent på Erhvervsskolen er helt enig i, at tillid mellem parterne i de lokale partnerskaber er afgørende. Men uddannelsesstedets styrker består også i et omfattende og nært kendskab til det lokale arbejdsmarked. "Det er vigtigt med det personlige kendskab, når jeg skal matche virksomheder og elever i praktik. Det er ikke lige meget hvilke mennesker vi får sat sammen. Jeg skal finde den rigtige kemi, og få sat de rigtige sammen, så vi får en god praktik. Der er altid store udfordringer i overgangene. De skal lidt bæres igennem og ikke stå alene i det uvisse. Det gør jeg en del ud af, så der er et overlap til nye mennesker, uddannelsessteder eller virksomheder. De skal kunne se en sammenhæng og have mulighed for at skabe en ny tryg relation," siger Enok Linde.

Esben L. Kullberg ser et stort potentiale i de socialøkonomiske uddannelsessteder. "Den praktiske produktionsorienterede undervisning på uddannelsesstederne giver nogle helt særlige beskæftigelsesrettede træningsbaner, der kan være forløbere for at komme ud i virksomhederne. Flere af uddannelsesstederne har udviklet værkstederne til egentlige socialøkonomiske virksomheder, der er underleverandører til virksomheder i lokalområdet. På den måde bliver der en tæt sammenhæng mellem det socialøkonomiske uddannelsessted og de virksomheder, de unge kan få ansættelse i," fortæller Esben L. Kullberg.

Samarbejde sikrer kvalitet og effektivitet

Marianne Saxtoft er helt overbevist om, at samarbejde mellem kommune, uddannelsessted og virksomheder er helt nødvendigt, hvis disse borgere med meget komplekse udfordringer skal sikres en plads på arbejdsmarkedet: "Det har jo vist sig at være meget svært for langt de fleste kommuner at få disse sårbare og udsatte borgere i arbejde. Men i samarbejdet med uddannelsesstederne kan der laves en meget tæt opfølgning, der hurtigt kan aktiveres, når den sårbare borger kommer ud i udsatte situationer. Samtidig kan vi høre fra virksomhederne, at deres tætte samarbejde med uddannelsesstederne giver virksomheden ro, fordi de altid har en livline, de kan trække på, hvis forholdet til den sårbare borger udfordres. Lige nu kan vi se af statistikkerne, at det går den forkerte vej, hvor de, der kommer i ressourceforløb, tilsyneladende mister deres kompetencer og over går til førtidspension. ViVirk'R viser, at disse borgere kan motiveres, fastholdes og gives en arbejdsidentitet og få mulighed for at bidrage til fællesskabet." Hun tilføjer: "I vores rapport formulerer en af borgerne sig således om sit forløb: 'For mig har det været et rigtig godt sted, hvis jeg kunne blive her for evigt, så gjorde jeg det. Men min plan er, at jeg vil arbejde mig op til et fleksjob – det er mit mål. Og helt klart inden for landbruget. Men det er helt klart stedet her, der har hjulpet mig til at turde sætte det mål. Hvis du havde spurgt mig, inden jeg startede herude, ville jeg ikke turde svare dig på det. Jeg var meget uvis på, hvor jeg stod henne. Stedet her har hjulpet mig både med mig selv og med det sociale. De har givet mig et håb, og nu tror jeg helt vildt meget på det selv'. Det siger jo næsten det hele," slutter Marianne Saxtoft. ■

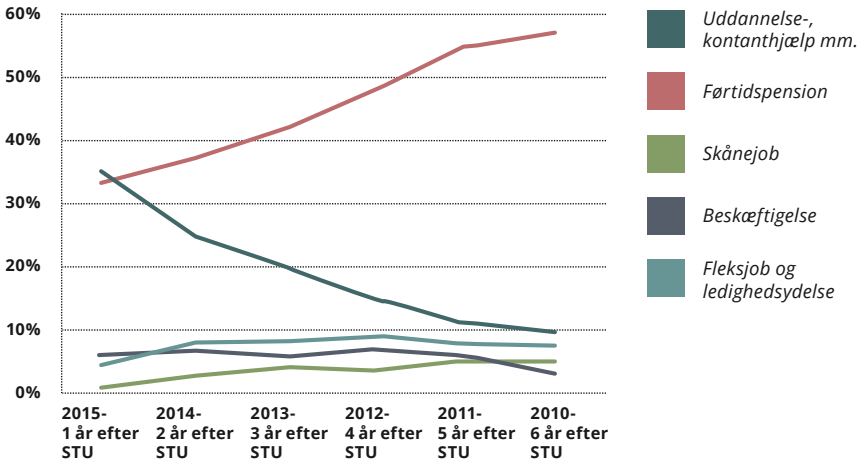

Den eneste væsentlige udvikling, der har været fra 2010 til 2015, er, at antallet af borgere på uddannleses-, kontanthjælp m.m. falder, mens antallet på førtidspension stiger. De, der vurderes at kunne komme i beskæftigelse, ser ud til at miste muligheder og kompetencer, så de med tiden overgår til førtidspension. Kilde: Finansministeriet, DREAM.

Afs.: Foreningsfællesskabet Ligeværd, Vejlbjergvej 8A, 8240 Risskov, ligevaerd@ligevaerd.dk, tlf. 8620 8570.

SAMMEN OM RESSOURCEFORLØB DER VIRKER

Kom til LIGEVÆRDs Konference og få faglig inspiration

ViVirk'R
Videnbaserede Virksomhedsrettede Ressourceforløb

Torsdag den 5. september 2019
Kl. 10-15, Bygningen i Vejle,
Ved Anlægget 14b, 7100 Vejle

Det er
GRATIS
og når du dagen efter sætter dig ved dit skrivebord, er du blevet fagligt løftet og inspireret til dit videre arbejde med borgere med særlige behov.

Model ViVirk'R skaber partnerskaber

"Partnerskabet med PGU Rosenholm i Hornslet har gjort mit arbejde nemmere. Ting, der førhen tog tid fra mit skrivebord, bliver nu ordnet af PGU. Det, at jeg ikke skal bekymre mig om denne borger, fordi jeg ved, at de tager sig af hende, gør min arbejdsdag bedre. Jeg har tillid til, at PGU har styr på det, fordi de er fagligt dygtige til borgere med særlige behov".

Carina, sagsbehandler i Aarhus Kommune

Konferencens indhold

På konferencen bliver du præsenteret for erfaringerne fra et 3 år langt projekt, hvor kommuner, uddannelsessteder og virksomheder har indgået et helhedsorienteret partnerskab med det mål at bringe borgere med særlige behov tættere på og i sidste ende ind på arbejdsmarkedet.

En præsentation af model ViVirk'R med fokus på følgende:

- Skabelon for partnerskab mellem uddannelsessted og jobcenter
- Funktionsbeskrivelse for ungekoordinator
- Manual for virksomhedsrettede ressourceforløb målrettet unge med særlige behov
- Model for virksomhedssamarbejde i ressourceforløb for unge med særlige behov
- Redskab til progressionsmåling i virksomhedsrettet ressourceforløb og jobskabelse

TILMELDING

Sende en mail til Tina Navne: tina@ligevaerd.dk.

Vi har brug for dit fulde navn, kommune/institution/virksomhed samt mailadresse.

Tilmeldingen er bindende og ved udeblivelse uden afbud, vil du blive faktureret 450 kr.

Viden og erfaring fra de fire lokaler partnerskaber:

- Frederikshavn Kommune og PMU i Sindal
- Randers Kommune og Randers Bo- og Erhvervstræning
- Aarhus Kommune og PGU Rosenholm i Hornslet
- Ringkøbing Skjern Kommune og Erhvervsskolen Vestjylland i Borris